National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
Ottawa, Ont. K1A 0N4

Second class mail registration number 1030

NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 44 (2776) XXX aastakäik — Neljapäeval, 11. juunil 1981 — Thursday, June 11, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

2 laureaati, 3 tunnustuskirja ja 28 stipendiumi

Eesti Kunstide Keskus jagas kultuuritöö ergutamiseks 3720 dollarit

Möödunud teispäeva õhtul toimus Tartu College'is Eesti Kunstide Keskuse iga-aastane kultuurilaureaatide, tunnustuskirjade ning stipendiumite väljaandmine. Sündmuse eel oli pianist Omar Danieli mini-kontsert ja ESTO-80 diapositiivide programm, mille järele toimus auhindade ja tunnustuse väljajagamise tseremoonia. Üle poolesaja, nende hulgas rohkesti stipendiaate ja nende vanemaid, võttis õhtust osa.

Esimeses osas pianist Omar Daniel esitas W.A. Mozarti „Sonata in D major. Allegro", G. Gershwini „Prelude" ja Prokovjevi „Sonata nr. 3". Kolme eristiilse ja iseloomuga helitöös avaldus pianisti mitmekülgne tõlgitsusvõime ja andekus. Praegu Toronto Ülikooli muusikafakulteedis õppiv O. Daniel on kiiresti edasi arenenud ja esitas helitööd ilmse kergusega ja meeleolutsemisega.

Teises osas oli Martin Kabali ESTO-80 audiovisuaalne programm. Selles tunnilise kestvusega töös olid kaasatöötajaks väljaandjana ja helitausta alal Stella Kerson, tema abina L. Ristsoo, deklamaatorina Lydia Vohu ja fotoalase konsultandina H. Westerblom.

Diapositiivide programm oli õieti tellimistöö, milleks EKK sai toetust neljalt eesti organisatsioonilt ja üksikisikult Torontos.

Siin tehtud eelkavad olid ilmselt väiksed, kuna ei osatud ESTO-80 sündmuste rohkust ettekujutada. Nende, mitmelt samaaegseürituse, kirjeldamiseks pidanuks olema rohkem tööjõudu, kui M. Kabal, S. Kerson ja intervjueerijana kaasas olnud Anne Liis Tüll. Juurdelaenutamisega on siiski saadud üsnagi täielik suuremaid sündmusi hõlmav audio-visuaalne jutustus, mis annab Stokholmi vanalinnast meeldivaid vaateid ja kasutab lippude pidulikkuse emotsionaalsust, neid sidudes avalike ehituste, rongkäikude ja sageli väikeste lastega. Tehniliselt on fotod väga hästi õnnestunud, arvestades et pildistamise võimalused Festival-Galal ja laulupeol olid minimaalsed oma vähese valgustusega. Programmile on antud ühtlane kronoloogiline areng ja mitme projektori kasutamisega saavutati vägagi elav filmilik mulje.

Seda suurendas veelgi heliline taust, intervjuu katked ja vähesel määral kõnede katked.

Sisult annab kokku siiski küllaltki hea ülevaate neist päevist ja selle rahvuslikust eesmärgist.

Selle eesmärgi poole oli suunatud ka õhtu kolmas osa, kultuurilaureaatide väljakuulutamine, tunnustuskirjade andmine ja stipendiumite jagamine eesti noortele.

EKK Kultuurifondi esimees prof. J. Timusk selgitas võimalusi selliste laureaatide väljakuulutamiseks, kus mitte tunnustust vajavaist inimestest pole puudus, vaid rahast. Ta kordas audio-visuaalprogrammis esitatud K. Lepiku luuletuse sõnu: tuldi kokku seitsmest ilmakaarest, kaheksandast ei saadud tulla. Miks tuldi kokku? Tuldi kokku põhilisest enesealalhoiu instinktist, tahetakse edasi elada eestlastena. Meie ülesanne seitsmendas maailmakaares on seista kodumaa eestlaste eest. Seda saab teha paraadidega, aga lõplik tulemus on selles, kuidas meid hinnatakse kultuurirahvana.

Varsti võib eesti keelt rääkijate arv väheneda veelgi, kuigi katsume seda ära hoida alates lasteaiaga.

Kuid on tähtis, et eesti noored taidurid ei tunneks end mitte ainult kunstnikena, vaid ka eesti kunstnikena. Seda stimuleerivat ülesannet täidab EKK, valides kultuurilaureaate, jagades tunnustuskirju ja stipendiumeid.

Ta luges EKK Kulturifondi tänavuse koosseisu, kus on peale esimehe prof. J. Timuski, prof. I. Ivask, Stella Kerson (Stipendiumite Fond), Maie Landra, Lembit Avesson, dr. A. Kurlents, A. Lee, H. Oja, dr. V. Sermat ja dr. V. Soots, kes määrasid kirjanduse alal Kaarel Eerme nimelise auhinna

(Järg lk. 8)

T.E. Seltsi Täienduskool pidas pärast kooliaktust mälestushetke Eesti eest võidelnute ja langenute mälestusmonumendi ees. Pildil osa õpilasperest, kellest esireas näha vasakult Kristine Tailor, Ruth Küng, Ingrid Silm, Kaia Kruus, Vivienne Medri, Liisa Lambur ja Lisa Abe.

Foto: Vaba Eestlane

Kania alistus Kremlile

Hoiatavad hääled Poola kommunistliku partei keskkomitee koosolekul

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei peasekretär Stanislaw Kania tegi partei keskkomitee erakorralisel koosolekul möödunud teisipäeval teatavaks, et N. Liidu kommunistliku partei keskkomiteelt on saabunud Poola partei keskkomiteele kiri, milles nõutakse poola kommunistidelt rangeid samme Poolas esile kerkinud „kontrrevolutsioonilise" liikumise maha surumiseks. Kania pidas koosolekul ägeda kõne, andes venelastele lubaduse, et ta võtab tarvitusele kiired abinõud tööliste poolt algatud reformistliku liikumise likvideerimiseks.

Kania mainis alandlikult, et N. Liidul ja teistel Varssavi Pakti riikidel on põhjust Poola sündmuste pärast muret tunda ja nende nõudmised kontrrevolutsioonilise liikumise mahasurumiseks on „täielikult õigustatud."

Peasekretär mainis, et Poola liitlaste hulgas ei tunta muret mitte ainult Poolas levinud antikommunistliku vaid ka N. Liidu vastase liikumise pärast.

Ta tegi ühtlasi teatavaks, et venelaste poolt saadetud kirjas vihjati Poola iseseisvuse kaotamisele kui seal jatkub praegune antisotsialistlik tegevus.

Poola neli loodeprovintsi ähvardasid üldstreigiga kui Poola valitsus ja kommunistlik partei vastutusele ei võta neid isikuid ja politseinikke, kes on süüdi töölisjuhtide läbipeksmises 19. märtsil Bydgoszcz'is toimunud koosolekul.

Streik otsustati siiski viimasel minutil ära jätta ning Kania pidas seda oma kõnes positiivseks eesmärgiks Poola sündmuste arengus.

Vaatamata „kontrrevolutsiooniliste jõudude" sarjamisele pidas Kania siiski vajalikuks jatkata koostööd tööliste iseseisva ametiühingu Solidaarsusega, kuna see on ainuke õige tee Poola paljude probleemide lahendamiseks.

USA vili hakkab voolama Venemaale

WASHINGTON — **Ühendriikide põllutööministri abi Sealey Lodwick teatas, et Ühendriikide ja N. Liidu vahel on sõlmitud kokkulepe, mille alusel Ühendriigid müüvad enne 30. septembrit N. Liidule lisaks regulaarsele lepingukohasele teraviljale veel 3 miljonit meetrimõõdustikku tonni nisu ja 3 miljonit tooni maisi. Need lisasaadetised katkestas teatavasti endine president Carter kui venelased saatsid oma okupatsiooniarmee Afganistani. President Reagan tühistas president Carteri otsuse ning selle sammu tulemused annavad nüüd praktilisi tulemusi uute täiendavate viljasaadetiste näol N. Liidule.**

Läbirääkimised uuteks ostumüügi tehinguteks toimusid Londonis, kus kokkuleppele alla kirjutas N. Liidu väliskaubanduse ministri asetäitja Boris Gordejev. N. Liit impordib käesoleval aastal seega lisaks regulaarsele lepingukohasele teravilja impordile, mida president Carter ei piiranud, Ühendriikidest veel 6 miljonit tonni teravilja, millega aastane teravilja koguimport Ühendriikidest tõuseb 14 miljoni tonnile.

Üldine hukkamõist Iisraeli üllatusrünnakule

Iisraeli pommilennukid purustasid Iraagi aatomireaktori

JERUUSALEMM — Iisraeli õhujõudude üllatusrünnak Bagdadi lähedal asuvale Iraani tuumareaktorile, mille tulemusena tehas täielikult hävitati, on tekitanud kogu maailmas tohutu meelepaha ning Iisraeli isemeelne ja ülbe samm mõistetakse kõikjal hukka. Rünnak toimus möödunud pühapäeval ning Iraagi radarivõrgust läbipääsemiseks lendasid ründavad lennukid läbi Saudi Araabia õhuruumi, kus nad jäid avastamata.

Iisraeli peaminister Begin mainib Iisraeli rünnaku vabandamiseks, et atakk toimus Iisraeli julgeoleku huvides, kuna oli karta, et Iraak hakkab oma aatomitehastes valmistama tuumapomme, mis võiksid kujuneda ohtlikuks relvaks Iisraeli vastu.

Begini informatsiooni kohaselt kaalus Iisraeli valitsus kaua enne kui ta andis nõusoleku rünnakuks, millega pöördutakse pea peale kõik rahvusvahelised läbikäimise printsiibid ja julgeolekureeglid.

Iraagi ametlikel andmetel võtsid rünnakust osa üheksa iisraeli lennukit, mis Ühendriikide välisministeeriumile saadud informatsiooni kohaselt olid Ühendriikide päritoluga Phantom F—4 tüüpi lennukid. Lennukid lendasid üle Saudi Araabia põhjaosa ning hävitasid oma pommidega ja rakettidega 275 miljoni dollarilise Osiraki tuumareaktori, mis asus ainult 19 kilomeetri kaugusel Iraagi pealinnast Bagdadist.

Esialgsete andmete kohaselt ei vallandanud hävitustöö kardetud radioaktiivsust, kuid Iraagi võimud mainivad, et nad on valmis kõigi ootamatuste vastu.

Iraak on mitmel puhul deklareerinud, et ta kavatseb tuumaenergiat kasutada ainult rahva heaolu tõstmiseks, olles sõlminud ka Iisraeliga vastava kokkuleppe. Kuid Iisraeli peaminister Begin deklareerib, et tehast kavatseti kasutada aatomipommide valmistamiseks, mida oleks kasutatud Iisraeli hävitamiseks.

Iisraeli rünnak on mõistetud üldiselt hukka ning Iraan kavatseb esitada protesti Liitunud Rahvaste Organisatsiooni julgeolekunõukogule.

Kõige halvema üllatuse ees seisavad ameeriklased, kes alati Iisraeli on suurte toetussummadega ja moodsate relvadega abisnud.

Nüüd teostas Iisraeli valitsus rahvusvahelisi segadusi ja Kesk-Ida rahuplaane häiriva rünnaku, millest Ühendriikide valitsusele alles siis teatati kui atakk oli juba toimunud. Ühendriikide valitsus on jäänud esialgu äraootavale seisukohale ning ei ole teatanud kuidas ta mõtleb reageerida Iisraeli aktsioonile. Valitsus mõistis rünnaku hukka, kuid sellele võivad järgneda kaugeleulatuvamad sammud, mu hulgas ka keeldumine uute relvasaadetiste saatmisest Iisraelile.

Khomeini nõuab sõnakuulelikkust

TEHERAN — Iraani diktaator ajatollah Khomeini mainis oma kõnes, et ta kõrvaldab kõik need isikud oma positsioonidelt, kes ei austa tema rezhiimi ja töötavad vastu Iraani islami võimudele. 81-aastane Khomeini esines kõnega pärast seda kui Teherani tänavatel puhkesid võitlused üksteisega vastuolus gruppide vahel. Võitluste põhjuseks oli peaprokuröri otsus kuue ajalehe sulgemiseks, nende hulgas president Bani-Sadr'ile kuuluv päevaleht. President Bani-Sadr tähendas prokuröri otsust kommenteerides, et see kujutab endast järjekordset sammu diktaatorliku rezhiimi rakendamiseks.

Maailma ohvriterikkam rongiõnnetus

NEW DELHI — Indias, Bihari osariigis, juhtus möödunud laupäeval raudteesõidu ajaloo suurim rongiõnnetus, mis esialgsete andmete põhjal on nõudnud üle 1000-de surmaohvri, mõningate arvestuste kohaselt põhjustanud isegi ligemale 3000-de inimese hukkumise. Üks reisijatega viimase võimaluseni ülekoormatud raudteerong jooksis ühel sillal roobastest välja ning seitse inimestega täistuubitud vagunit kukkusid vette, kust ainult üksikud pääsesid. Seni on kätte saadud 150 laipa, kuid sõjaväe tuukrite arvates on palju laipu veel vagunitest välja toomata.

T. E. VABAKOGUDUSE NAISRINGI korraldusel
laupäeval, 13. juunil algusega kell 2 p.l.
kirikus, 562 Jones Ave. Toronto

KEVADE PÄRASTLÕUNAKOHVI pensionäridele

Vaimulike laulude ja sõnaline põimik

KÕIK KUTSUTUD!

LOOMING '81

Eesti kultuuri-alaline suvekursus
23.-31. augustini Jõekäärul

Kavas on õppe- ja huviringide tegevus, loengud ja diskussioonid eesti keele, fotokunsti (pimik kohapeal), muusika, tantsu ja teatri aladel.

Õhtuti on omavahelised koosviibimised, lõkked, esinemised ja tantsud. Kõik täiskasvanud alates 17. eluaastast on teretulnud. Osavõtumaks on $115.00, õpilased $80.00. Informatsiooniks helistada (416) 762-4394 või kirjutada 99-A Hill Cres., Scarboro, Ont., Canada, M1M 1J7.

EKN VALIMISED
6.-15. juunini
1981
KÕIK VALIMA!

Ostke passid nüüd!
Ainult 7 päeva Tallinna Festivalini

Tallinn Festival 81

Lapsed kuni 10. a. vanuseni tasuta

TALLINNA FESTIVALI PROGRAMM:
18.-21. juunini

neljap. AVAMINE kell 6 p.l. — HEINO JÕE
MISS TALLINNA valimine
ja KAJA ORKESTER
reedel avatud kella 6 p.l. — mängib MARTIN VAHTRA ORKESTER
laup. avatud kella 4 p.l. — TALENTIDE ÕHTU, mängib KAJA ORKESTER
pühap. avatud kella 4 p.l. — mängib RALPH LEISI ORKESTER

Veel esinevad igal päeval URMAS KÄRNER New Yorgist, ANDRES RAUDSEP, LAANELILLED, KUNGLA RAHVATANTSIJAD, KALEV ESTIENNE võimlejad, RITMIKA, ANDRES TAMM, ERIK VERDER, KAI KÄÄRIDI tantsutrupp, ALFRED KUUS ja PEETER LAANISTE — kanneldajad.

Igal õhtul laskmine, male, lauatennis, koroona, filmid ja väljapanekud.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7321, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7575

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $36.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kirjpostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kirjpostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50
LENNUPOSTIGA Ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $39.— ja veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

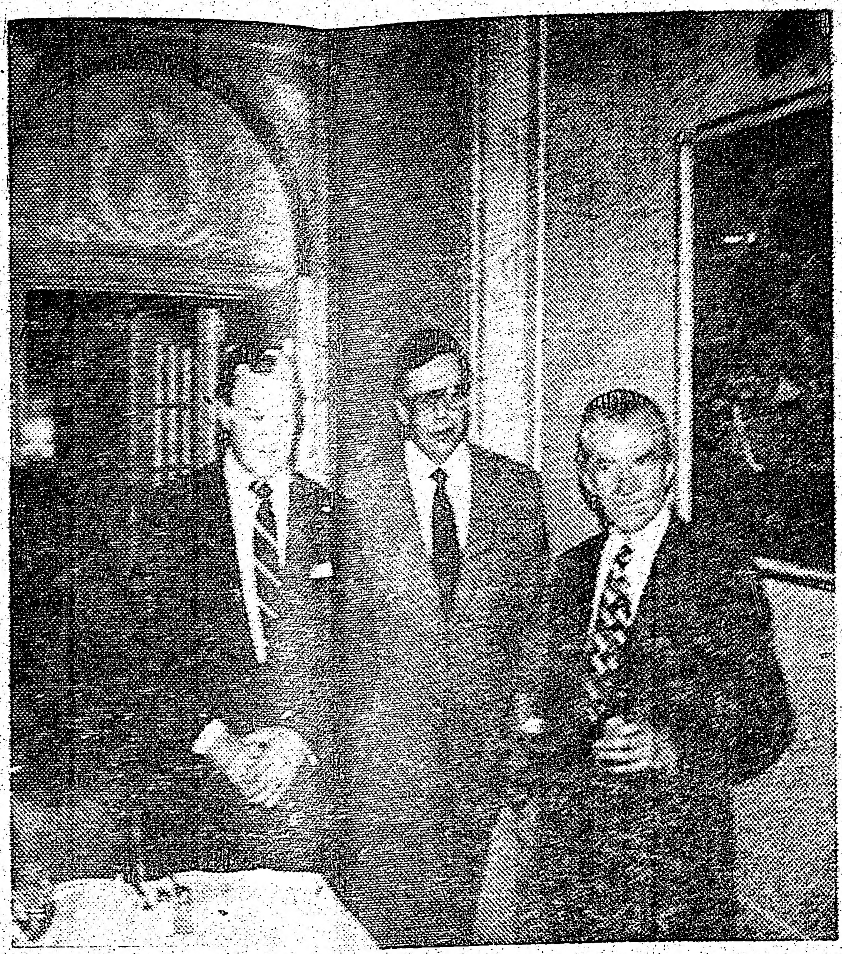

Ottawas toimus hiljuti iga-aastase Balti Õhtu käenduskomitee liikmete austamiseks. Pildil vasakult: parlamendi alamkoja liige Ken Robinson, opositsioonipartei parlamendigrupi juht Walter Baker, kes on ühtlasi käenduskomitee kaas-esimees ja Balti Õhtu organiseerimiskomitee liige ja EKN-i abiesimees Ottawas Walter Pent.

Kommentaarid

Tallinnas ilmuvas kommunistliku partei peahäälekandjas „Rahva Hääl" ilmus 21. mail lühike kuulutus. Selles teatati, et Eesti Tarbijate Kooperatiivide Vabariiklik liit „ostab elanikelt kartuleid toidukartulit, 24 kopikat kg." Kuulutuses mainiti üksikasjad, et täpsemaid andmeid antakse lähemas kokkuostupunktis.

Kogu loogu tundub pentsikuna, kuna nõukogude põllumajanduse süsteemis on kõik põllumajandus riigistatud ning kolhoosid ja sovhoosid on sunnitud riigile ettenähtud hindade alusel müüma oma toodangu. Kui partei häälekandjas nüüd kuulutuse korras hakatakse ostma kartulimüüjaid, siis võib sellest ainult järeldada, et kommunistlikel võimumeestel on riiklike kartulisalvede juures näpud põhjas ning nüüd hakatakse väikeste maalappide harijailt kartuleid ostma ja üles ostma. Asi on seda piinlikum ja häda seda suurem, et uudsekartuli saamiseks kulub veel paar kuud aega ja vahepeal tuleb kuidagi kasinda rahva kartulinälga rahuldada.

„Rahva Hääles" ilmunud kuulutus ja kartulinappus suunavad tähelepanu ka teistele suurtele puudustele põllumajanduses. Ilmaks kommunistlike ülalkäigule ja põllumajanduse produktsiooni vähenemisele, mis samuti tuma ajalehe numbris vaatluse alla võetakse. Vastava artikli autoriks on Eesti NSV TA Majanduse Instituudi nooremteadur ja kolhoosi kandev esimees Ivar Raig, kes märgib, et aastatel 1971—80 vähenes isiklike abimajapidamiste (milline kõlav nimi kommunistlikul valitsusel armsate väikeste maalappide töö kõrvalt eraviljelusele harijatele kolhoosnikel!) koguttoodang Eestis 41 prots. võrra, sealhulgas loomakasvatuse toodang isegi 28 prots. Samal ajavahemikul vähenes isiklikes majapidamistes veiste arv 22,4%, lehmade arv 27,7%, sigade arv 39% ning lammaste ja kitsede arv 1,5%. Möödunud aastal oli asi kujunenud juba nii halvaks, et ligemale 44% kolhoosi ja sovhoositöötajate peredest ei pidanud enam ühtki looma.

Nooremteadur Ivar Raig väidab, et väiketootmine põllumajanduses „aitab praegusel ajal meie rahvamajanduse huvidele ning aitaks tõsta kogu põllumajanduse tootmise efektiivsust." Ivar Raig väidab, et partei ja valitsus teevad kõigi isiklikes majapidamistes peituvate tootmisressursside ärakasutamist ja isiklike abimajapidamise toodangu vähenemist peetakse ennaetuseks.

Kui 60 aastat võimul olnud N. Liidu kommunistlik valitsus peab eraviljeluse väikemaalappide ja isikmaalapi pidajate toodangu vähenemist ennetuseks, siis oleks küll huvitav teada, millal kommunistlikus põllumajanduses „õige aeg" algab. Kremlis peaks juba ammu selge olema, et see „õige aeg" ei tule praeguse kursi juures kunagi ning kriisist üle saamiseks peaksid nad maad põllumeestele tagasi andma või jääma isiklike abimajapidamiste sealuuda ukse taga igaveseks kerjuseks.

★

Prantsusmaal presidendiks valitud sotsialist François Mitterrand seisab üsise probleemi ees — mida hakata peale kommunistidega. Kuna kommunistide populaarsus on viimasel ajal märkimisväärselt langenud ja nad ei ole loobunud rangest Moskva liinist, siis ei taha Mitterrand nendega palju tegeleda, kuid teisest küljest seisavad Prantsusmaal juunikuus ees valimised parlamendi uue koosseisu moodustamiseks ja siis on Mitterrandil kommunistide abi vaja endale parlamendis enamuse kindlustamiseks.

Mitterrand loodab eelolevatel valimistel sotsialistidele 491-liikmelises parlamendis 297—210 kohta kindlustada ja kui kommunistid ja teised pahempoolsed grupid talle oma toetuse annaksid, oleks tal enamus parempoolsete parteide üle kindlustatud.

Kuid kommunistide toetusel on oma hind ja see ei ole sugugi väike — punaste juht Georges Marchais nõuab vastutasuks kommunistidele valitsuses ministrikohtade andmist. See nõudmine ei ole kõvaks pähkliks mitte ainult Mitterrandile, vaid ka teistele Lääneriikidele, kes kardavad, et valitsusesse tulnud kommunistid ei ole lojaalsed Prantsusmaale vaid hoopis-tükis Moskvale, varustades Kremlit Prantsusmaa ja teiste lääneriikide riiklike ja sõjaliste saladustega.

Selles komplitseeritud olukorras on Mitterrand esitanud kommunistidele valitsusesse pääsemiseks terve rea rangeid ja kaugeleulatuvaid nõudmisi, milledest tähtsamateks on NATO-le oma igakülgse toetuse andmine ja Afganistani okupeerimise hukka mõistmine. Viimane nõudmine on prantsuse kommunistidele eriti häirivaks probleemiks kuna Marchais ja tema kaaslased on seni okupatsiooni käsitamisel toetanud vene naeruväärset versiooni. Prantsuse kommunistide juhid on endid Kremlile maha müünud ja neil on väga raske üle-öö oma poliitikat muuta.

(Järg lk. 3)

Inimene on tähtsam kui masin

Mida pinevamaks muutub rahvusvaheline olukord, seda tähtsamat osa hakkab mängima vastastikune salaluure. Praegune kommunistlike ja demokraatlike jõudude vaheline võitlus ei ole piiratud mitte ainult Euroopa riikidega ja Ameerika kontinendiga vaid see toimub globaalses ulatuses, mis nõuab mõlemalt poolelt erakordselt suurte ja hästi ettevalmistatud jõudude ja agentide võrgu rakendamist luuretegevuseks. Sealjuures on loomulik, et luuretegevuse organiseerimise raskuspunkt nii idas kui ka läänes langeb maailma kahele sõjaliselt tugevamale riigile — N. Liidule ja Ameerika Ühendriikidele.

Teadaolevatel andmetel on Moskva salaluurevõrk läänes erakordselt hästi organiseeritud, kusjuures venelased saavad tõhusat abi satelliitriikidelt, kellede saatkondade salaluurevõrgud ja palgatud agendid toimivad N. Liidu KGB luureosakonna juhiste ja näpunäidete järele. Kommunistlikele riikidele salajaste andmete ja materjalide kogumisel aitavad palju kaasa ka läänemaailma „idealistid" ja igasuguste seltside all tegutsevad punaste katusorganisatsioonid, kellede peamiseks ülesandeks on siiski venelastele andmete kogumine ja demokraatlike riikide struktuuri ja institutsioonide õõnestamine. Venelaste poolt läänes rajatud luurevõrke on viimaste aastate jooksul nii Ühendriikides kui ka mujal rohkesti paljastatud kuid selle ala eksperdid läänes on veendunud, et need paljastused hõlmavad ainult salaluure hiiglasuure jäämäe väikese veepealse osa kuna veealune suurem osa jatkub endiselt oma õõnestustööd.

President Carteri valitsemise perioodil tegid Ühendriikide liberaalid ja idealismist kantud „maailmaparandajad" Ühendriikide Luure Keskagentuuri (CIA) võimupiiride vähendamiseks ja tegevussfääri piiramiseks ja kokkutõmbamiseks tõhusat tööd, mille tulemusena CIA kaotas venelaste suureks rõõmuks palju oma senistest teravatest hammastest. Luureoperatsioonide piiramine ja nende allutamine Kongressi komisjonidele, agentide võrgu avalikuks tegemine ning CIA seniste operatsioonide armutu atakeerimine tõid kaasa olukorra, kus moraal CIA ametkonnas langes peaaegu null-punktile, milleks eriti kaasa aitas admiral Stansfield Turner, kes oli neli aastat president Carteri ajal CIA ülemaks. Selle kontroversiaalse perioodi kestel loobus CIA ametkonnast oma ülesannetest tagasihoidlike arvestuste järele umbes 2800 inimest nende hulgas rohkel arvul oma ala tunnustatud eksperte.

President Reagani ajal on õnneks sellele CIA lagunemisprotsessile pandud piir, eriti kui CIA uueks direktoriks nimetati William J. Casey ja abidirektoriks admiral Bobby Ray Inman, mõlemad luuretegevuse veteranid, kelledel on suured kogemused vaenlase salaplaanide ja relvastuse kohta informatsiooni kogumisel ja maailma poliitiliste malekäikude ennustamisel ja analüüsimisel.

Endise CIA direktori Stansfield Turneri ajal kaotas inimene ja agent luuresüsteemi ümberorganiseerimisel oma tähtsuse ja pearõhk pandi mehaaniliste informatsiooni kogujate tegevusele, eriti maakera satelliitidega maailmaruumi saadetud erakordselt viimistletud ja sensitiivsete foto- ja televisiooniaparaatidele. Need mehaanilised salakuulajad registreerivad nõukogude sõjavangide, tankikolonnide ja laevade liikumisi ning on võimelised isegi 100 miili kauguselt idetifitseerima vene sõduri käes oleva relva või granaadi.

Kuid selline mehaaniline spionaazh on kahjuks ühekülgne ning ei reeda vaenlase kavatsusi ja kaugeleulatuvamaid plaane, mida on võimalik ikkagi hankida ainult inimliku kontaktide kaudu. Nii näiteks ei saanud Ühendriikide valitsus CIA-lt Khomeini ja tema kavatsuste kohta õiget informatsiooni ja sellele järgnes shahhi rezhiimi kokkuvarisemine kaugeleulatuvate tagajärgedega. CIA uus juhtkond kavatseb need puudujäägid likvideerida ja rakendada luureteenistusesse suurel arvul agente, milleks kavatsetakse CIA eelarvet suurendada 7 protsendi võrra. Eriti oluline on palgata CIA koosseisu poliitiliste arengusuundade analüüsijaid eririikides, milleks on vaja rakendada inimesi, kes teatud maades olukordi hästi tunnevad ja nende maade keeli oskavad.

Nendest kavatsustest nähtub, et CIA uus juhtkond tahab valitsuse toetusel hakata taas rakendama luuresüsteemi, kus inimesel on sama suur — kui isegi mitte suurem — tähtsus kui tehnoloogiliselt viimistletud luuremasinatel, mis maailmaruumis ringi liiguvad. Lühidalt: julged eluga riskivad meesagendid ja nende teenistuses olevad ilusad naised hakkavad ameerika luuretegevuses endiselt mängima tähtsat ja silmapaistvat osa kuna elu on näidanud, et masinad ja aparaadid — ükskõik siis kui täiuslikud nad on — ei suuda alati asendada elavat inimest ja leidlikku aju. Sealjuures on aga omaette probleemiks kui suurel määral ja millises ulatuses neid täiendusi ja muudatusi on võimalik läbi viia. Ei tohi unustada, et Ühendriikides on ikka veel palju selliseid kriitikuid ja inimõiguste sildi all tegutsevaid omapäraseid idealiste, kes kontrollivad armukadedalt CIA igat sammu ning peavad inimeste isiklikke huvisid alati tähtsamateks kui riiklikke huvisid.

K.A.

Miks Reagan tühistas terviljamüügi embargo?

Kontroversiaalne otsus lööb Ühendriikides ka praegu veel laineid

WASHINGTON („Vaba Eestlase" kirjasaatjalt). — Poleemika selle üle, kas president Ronald Reagan talitas õieti, kui ta lõpetas teravilja väljaveo tõkestused Nõukogude Liitu, ei ole Ameerika Ühendriikides tänaseni veel vaibunud. Hiljutises vestluses ajalehele „Washington Post" ütles endine USA suursaadik Moskvas, Malcolm Toon, et tema arvates oli see suur eksisamm. See näitab, väitis suursaadik, et praegune uus valitsus Washingtonis ei oma mingit selget poliitikat suhetes Nõukogude Liiduga. Ühelpoolt tehakse Kremli suunas kurja hääl; teiselpoolt aga tehti suur järeleandmine ilma mitte midagi selle eest vastu saamata.

Ühendriikide peadelegaat Madriidis ikka veel jätkuval Euroopa Julgeoleku ja Koostöökonverentsi järelkõnelemisel Max Kampelman ütles teisele USA pealinna suurajalehele „Washington Star", et ta tõsiselt kahetseb, et president Reagan astus sellise sammu.

Ilmselt raskendab see tema tegevust Madriidis, kus ta on katsunud hoida tugevat ja kindlat joont Moskva nõudmiste vastu.

Mitmed poliitiliste küsimuste kommentaatorid on juhtinud tähelepanu asjaolule, et teravilja Nõukogude Liidule müümise embargo kehtestas president Jimmy Carter karistusena nõukogude armee sissetungi pärast Afganistani. Kuni seniajani ei ole ju neid vägesid Afganistanist välja viidud, isegi mitte vähendatud ja samuti ei ole käigus mingeid diplomaatilisi läbirääkimisi, kuidas Afganistani probleemi lahendada. Järelikult oleks pidanud Ühendriigid oma otsuse juurde kindlaks jääma ja mitte ühepoolselt lepituse teele asuma.

Teatavasti oli enne vastava otsuse langetamist toimunud nõupidamistel ka Ühendriikide välisminister Alexander Haig teravilja-müügi keelu lõpetamise vastu. Millega seletada president Reagani poolt langetatud otsust?

Nagu hiljem on selgunud, oli presidendil kolm peamist motivatsiooni.

Kõigepealt oli selleks soov kinni pidada valimiskampaanias antud lubadusest. Valimisvõitlus tema ja president Carteri vahel näis pikemat aega võrdlemisi tasavägine. Ameerika farmerid ja põllumajandusest kasusaavad äriringkonnad avaldasid tookordsele presidendikandidaadile Reaganile tugevat survet, et ta annaks lubaduse presidendiks saades teraviljamüügi embargo tühistada. Oma valimise kindlustamiseks ja põllumajandusosariikides häälte saamiseks Reagan lubaski seda ja valimiskõnedes väljendas ta korduvalt oma sellist seisukohta. Tal oli seda kergem nii teha, sest ta üldiselt ründas valitsuse liigset sekkumist igasuguste kontrollide ja regulatsioonide näol Ühendriikide majandusellu.

Ning Reagan tahab olla mees kes oma sõna pea. Ta loeb seda väga oluliseks usalduse võitmisel nii rahvusvahelises elus rasepoliitikas kui ka ameerika rahva seas.

Seepärast pidas ta enesestmõistetavaks, et ta valimiskampaanias antud lubaduse täidab.

Nagu hiljem on selgunud, kavatses ta seda teha juba varsti pärast presidendiameti ülevõtmist, aga ta lähemad välispoliitilised nõuandjad soovitasid, et enne kui viljamüügi keeld lõpetab, tuleb maailmale ja Nõukogude Liidule selgeks teha, et see ei tähenda detente-poliitika taaselustamist ja mingit pehmemat joont Moskva suhtes. Seepärast oodatigi ära mõnda aega, kuni Reagani ja tema nõuandjate arvates oli küllaldaselt selgeks saanud uue administratsiooni tugev ja kõvakäeline välispoliitiline joon.

Teiseks peamiseks motiiviks olid aktuaalsed ja pragmaatilised sisepoliitilised kaalutlused. Reagani valitsuse kõige esimeseks objektiiviks on Ühendriikide majanduselu suurema hoo andmine ning inflatsiooni vähendamine. Selleks propageeris Reagan terve rea uusi seadusandlikke samme, milledest kõige tähtsamad on riigieelarves kulutuste drastiline piiramine ja samaaegne tulumaksude vähendamine nii isikutele kui ettevõtjatele.

Tema poolt ette pandud majanduse saneerimise kava on väga kontroversiaalne ja võis ette näha sellele tugevat vastuseisu Kongressis — pidagem meeles, et kuigi Senatis on enamus valitsusparteil vabariiklastel, siis Esindajatekoda kontrollivad ikka veel demokraadid.

Kasvõi ainult kümmekond häält võivad Esindajatekojas otsustada presidendi majandusprogrammi vastuvõtmise, lahjendamise, või koguni tagasilükkamise. Ja need kaalukeeleks olevad hääled võis Reagan oma poole kallutada muu hulgas ka just teraviljamüügi taas vabaks andmisega. Ja nii otsustatigi, et majanduspoliitiliste kavade läbimineku kindlustamise huvides tuleb ohvriks tuua teraviljamüügi embargo, vaatamata sellele, et presidendi nõuandjad ka ise arvasid, et sellest tuleb suur poleemika.

Kolmanda motivatsiooni aed peituvad teraviljas endas. Kuigi Ühendriigid kitsendasid tunduvalt nii nisu kui maisi müüki Nõukogude Liidule (pidagem silmas, et vastupidiselt üldiselt levinud arvamusele ka president Carter ei kehtestanud täielikku keeldu, vaid ainult piiras müüdavat viljakogust!) siis sai Moskva seda enda tarbeks osta mujalt. Eriti varmad olid venelastele seda müüma mitmed

(Järg lk. 7)

Usuga südames eesti tulevikku

Küüditamise 40-ndaks aastapäevaks

Pikkade aastakümnete möödumine ei ole kustutanud me südamest ja ka mitte eesti rahva hingest mälestust punase vägivalla terrori-öõst, mis tabas eesti rahvast öõl vastu 14. juunit 1940. See oli Kremli põhjalikult ette valmistatud plaan, hakata hävitama Eesti, Läti ja Leedu rahvast. Ööpimeduse katte all toimus meie rahva liikmete vangistamine, loomavagunitesse sulgemine ja ahastusliku teekonna algus kommunistlike orjalaagrite suunas. Esimese massküüditamise ohvriteks oli valitud need, kelle suhtes Nõukogude Liidu tegelased ja nende käsilased olid veendunud, et ühe rahva orjapõlve surumiseks on kõigepealt tarvis kõrvaldada selle rahva juhtkond kõikidelt elualadelt. Küüditamisele määratutega koos arreteeriti ka nende abikaasad, lapsed ja nii mõnigi kord ka teised perekonnaliikmed. Meie teame mis oli nende õnnetute süütute inimeste saatus.

Seoses esimese massküüditamise 40-nda aastapäevaga, meie kogumeme kristliku maailmavaatega eestlastena, oma eesti kirikutesse, et endale ja ka meie ameeriklastest ja kanadalastest sõpradele ning laiemale avalikkusele meelde tuletada kuritegusid, mis Jumalat, usku ja vabadust vihkav kommunism on teostanud meie rahva kallal. Sellega seoses meie meenutame Jumala armu ja abi, mida meie ja me vanemad on kogenud küüditamise ajal ja teiste raskete ja ohtlike sündmuste tulles. Meie kinnitame oma usku Jumalasse, õigluse ja vabaduse võidusse. Me palvetame koos teiste eesti organisatsioonide juhtide ja liikmetega oma kodumaa ja rahva eest. Me oleme uhked, et eriti eesti noorsoo hulgas meie põlisel kodumaal on saanud elavaks julgus, selgus ja ka elav lähenemine ristiusu väärtustele, mis on radikaalses vastuolus sellega, mida kommunism õpetab ja taotleb.

Meie kutsume üles kõiki tõsiseid eestlasi tähistama seda tõsist rahvuslikku püha, protesteerides võõra võimu vastu Eestis ja väljendades kindlat ja vankumatut usku eesti rahva elutahtesse, eluõigusesse ja võimalusse kord kõigeväelise Jumala armu läbi elada vaba ja õnnelikku rahvana maailma teiste kristlike rahvaste peres.

OSKAR PUHM
praost

RUDOLF REINARU
praost

RUDOLF KIVIRANNA
praost

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

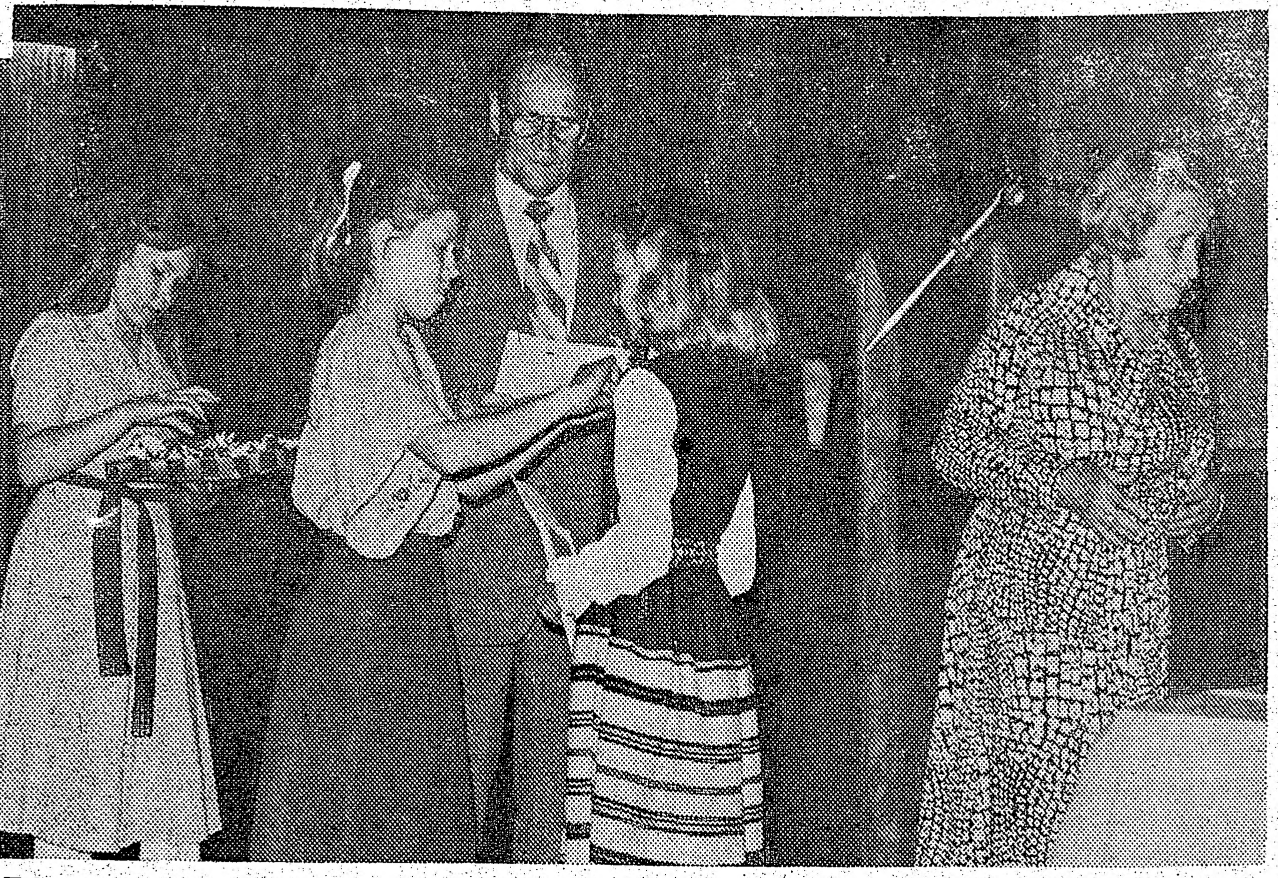

T.E.S. Täienduskooli lõpuaktusel järgnes peale tunnistuste kätte andmist ja klassi- ning koolijuhataja õnnitlusi nooremate klasside õpilaste poolt lõpetajaile rahvusvärviliste lilleõite rinda kinnitamine. Pildil vasakult Pia Metsala, Kadri Nõmmik, koolijuhataja H. Ründva, lõpetaja Vivienne Medri ja lõpuklassi juhataja H. Leivat.
Foto: Vaba Eestlane

Tutvumiskäik eesti aiaärri Owen Soundis

Äri läbikäik suurenes 1 aasta jooksul 20 protsenti

Eesti Sihtkapital Kanadas juhatus korraldas Kanada eesti ajakirjanduse esindajatele laupäeval, 30. mail, tutvumismatka aiandusteadlase Aleksander Haavaniidu poolt Sihtkapitalile kingitud aiandusärri, mis asub Ontarios Owen Soundi linna lähistel. Ajalehtede esindajatel oli võimalik lähemalt tutvuneda Owen Soundis ja selle ümbruskonnas populaarseks kujunenud ettevõttega, mis kannab Haavaniit's Spingmount Nurseries & Landscaping Ltd. nimetust ning on töötanud pärast kinkimist juba kolm aastat Eesti Sihtkapital Kanadas juhtimisel. Pärast ringkäiku aiandusäri hoonetes ja põldudel andsid Sihtkapitali esimees H. Lupp ning juhatuse liikmed K. Meipoom, H. Mäeste ja H. Teder ajalehtede esindajatele täiendavaid seletusi ja vastasid esitatud küsimustele.

Sihtkapitalile kuuluv aiandusäri asub Owen Soundi linna läänepoolsel serval ning seda ei ole raske leida. Ärihoonete õuele suure maantee servale on paigutatud suur silt, mis kinnitab, et autosõitja on jõudnud Haavaniit's Springmount Nurseries & Landscaping Ltd. juurde ning äri õuele ja selle eest läbi jooksva elava liiklusega maantee servale pargitud 20—30 autot annavad kõige parema tõendi,

et eestlastele kuuluv ettevõte on siinse elanikkonna hulgas populaarne ning on kindlustanud endale laialdase klientuuri.

Esimene mulje Aleksander Haavaniidu poolt rajatud aiandusärist on üllatav kuna tundub otse uskumatuna, et pagulasena siia maale saabunud eestlane on võrdlemisi lühikese aja jooksul peaaegu mittemillestki suutnud üles ehitada sellise suure ettevõtte, mida Sihtkapitali juhatus on viimaste aastate jooksul uute investeerimistega täiendanud ja moderniseerinud. Ringkäigul ettevõtte kolmes triiphoones ning teistes hoonetes juhatusliikmete ja ettevõtte mänedzheri Vernon Whittakeri seletuste saatel selgub „Vaba Eestlase" esindajale mõndagi huvitavat, millest ta varem oli ainult kuulnud, kuid mida nüüd oli võimalik oma silmaga näha ja tõdeda.

A. Haavaniidu poolt asutatud ja Sihtkapitalile kingitud aiandusäri asub loodulikult ilusas kohas, millele palju maastikulist vaheldust pakuvad järsud raviinid, maa-ala läbistav kärestikuline sügavate kallastega väike jõgi ja ümberkaudsed puudesalud, millede taga maa-ala ühel küljel kerkib järsk Niagara Escarpment'i seljandik. See on 50 aakriline maa-ala, mille jõgi jagab kaheks eraldiseisvaks üksuseks — tee ääres asuvaks 8—10 aakriliseks ärihoonete ja elumajade alaks ning sellest eraldatud 35—40 aakriliseks puukooli alaks.

Aiandusäri on varustatud kolme triiphoonega, mis on tulvil mitmesuguste lillede taimi, laohoonega, kus leidub suurel hulgas mitmesuguseid väetisainete tagavarasid,

suure põllutööriistade kuuriga, endise vana küüniga, kus nüüd hoitakse tööriistu, äri- ja kontorihoonega ning kahe elumajaga, millest ühes elab ettevõtte praegune mänedzher V. Whittaker, kuna teises elab suveti vastava kokkuleppe alusel aiandusäri endine omanik Aleksander Haavaniit.

Ehkki äri oli kolm aastat tagasi selle ülevõtmisel A. Haavaniidult võrdlemisi heal järjel, on viimase kolme aasta jooksul siiski osutunud vajalikuks äri moderniseerimiseks, hoonete ümberehitamiseks ja masinapargi uuendamiseks ja äri ajakohastamiseks põhiliste investeeringute tegemine. Nii on äri ja kontoriruum ümberehitatud ning jätab nüüd väga avara ja moodsa mulje, tööliste puhkeruum ja pesuruum on renoveeritud ning mänedzheri eluhoonele, mis hõlmas varem ainult veidi üle 700 ruutjala elamise põrandapinda on juurde ehitatud teine korrus.

Masinaparki on uuendatud ja ostetud juurde uus veoauto ning teisi masinaid, samuti on ümberehitatud üle jõe suunduv sild, mis on nüüd varustatud raudtaladega ning on võimeline kandma ka raskemaid suurte koormatega liikuvaid veokeid.

Kõik hooned on praegu parimas ja eeskujulikus korras, kõikjal on näha korda, süsteemi ja hoolitsevat kätt, mille juhatus paneb mänedzher Whittakeri energia ja kriitilise pilgu arvele.

Puukooli põllud on silma rõõmustavalt puhtad ja korralikult haritud. Puid ja põõsaid leidub siin paljudes valikutes ja paljudes sortides ning Eesti loodusega harjunud silma rõõmustavad eriti kodumaa kased, mida endine omanik A. Haavaniit on Eestist saadud seemnetest suure hoole ja armastusega kasvatanud.

Kogusummas on puukooli põldudel 65.000 puu ja põõsa ümber, umbes 75 prots. rohkem kui äri ülevõtmisel.

Puukooli laiendamiseks on senisest padrikust uut maad juurde haritud, kuid tööd on siin veel pooleli ja ootavad lõplikku viimistlemist. Mänedzher Whittaker mainib, et ta on käesoleval aastal pidanud suurt võitlust mäeveerult alla valguva vee vastu. Võitlus on väga raske, kuna puukooli maa-ala dreenid on ummistunud ning ta on lasknud kaevata mäe veeru äärde kraavi, mille abil vesi juhitakse jõkke.

Ja mänedzher ise, kelle kohta on endiselt omanikult kuulda olnud mitmel puhul kriitikat? Vernon Whittaker on Quebeci inglane, kes lahkus sealt pärast Rene Levesque'i võimuletulekut. Ta mainib avameelselt ja siiralt, et tal puudub aianduse alal teoreetiline haridus,

kuid paarikümne aasta jooksul selle alaga otseselt tegeledes ja oma ärisid pidades tunneb ta ärilist aiandust põhjalikult,

mida kinnitavad ka mõned puukooli teenistujad, kes on töötanud nii Aleksander Haavaniidu kui ka uue mänedzheri juhtimisel. Praegu on äri teenistuses pidevalt 12 töölist-teenistujat.

Hiljem juhatusega vesteldes, esitame esimehele ja juhatuse liikmetele terve rea küsimusi, eriti seoses endise omaniku Aleksander Haavaniidu avaliku kriitikaga juhatuse ja praeguse mänedzheri vastu. Kui küsime, miks äri majandamiseks moodustati Sihtkapitalist eraldatud aktsiaselts, siis saame vastuseks, et teist võimalust äri üle võtmiseks ei olnud,

kuna Sihtkapital ei saa põhikirja kohaselt tegutseda äriliste ettevõtetega.

Sihtkapitali juhatus, kes moodustab aktsiaseltsi juhatuse, oli kutsunud aktsiaseltsi juhatusesse ka endist omanikku Aleksander Haavaniitu, kuid ta oli sellest loobunud. Aktsiaseltsi mooduse rakendas advokaat E. Alfred, kes oli muide varem ka A. Haavaniidu ettevõtte advokaat. A. Haavaniit oli aktsiaseltsi moodustamisel täielikult teadlik selle moodustamisest ja kõigist vastavatest läbirääkimistest.

Ärisse tehtud investeeringud olid juhatuse andmetel paratamatud, kuna endine omanik ei olnud viimase kolme aasta jooksul ettevõttesse midagi sisse pannud ning masinatepark ja hooned vajasid remonti ja uuendamist. Mis puutub aiandusäri aruande avaldamisesse, siis mainis Sihtkapitali esimees, et seda ei saa avalikult teha kuid aruandega on võimalik peakoosolekul igal Sihtkapitali liikmel tutvuneda. Äri läbikäik üldiselt oli 1979. aastal 162.211 dollarit ja 1980. aastal juba 202.503 dollarit, mis näitab ärilise tegevuse suurenemist umbes 20% võrra. Samal ajal on aga investeeringutesse, uuendustesse ja ümberehitustesse läinud 1979. aastal ca 29.000 ja 1980. aastal ca 29.800 dollarit. Kõige selle juures ei saa unustada, et Haavaniidul oli see maja, **milles ta praegu elab välja üüritud** mis oleks toonud Sihtkapitalile selle välja üürimisel kolme aasta jooksul sisse 8400 dollarit. Sellele summale liituvad veel need kulud, mida Sihtkapital maksab praegu selle hoone jooksvateks kuludeks.

Kuid kas ei oleks õigem äri maha müüa, saadud rahad investeerida ja hakata saadud tuludest meie noorte organisatsioone toetama?

Sellega oleks võimalik vabaneda ka praegustest tüliküsimustest ja süüdistustest, mis kahtlemata on Sihtkapitali juhatusele häirivad ja deprimeerivad. Juhatus on seda küsimust põhjalikult kaalunud, kuid leiab, et praegu ei ole sobiv moment müügitehingu sooritamiseks. Esmajoones tekib kohe küsimus, kuidas saadud kapitali soodsalt investeerida, et inflatsioon seda ära ei sööks ning et sellest oleks eesti ühiskonnale mingi kasu. Teiseks on eesti ühiskand praegu majanduslikult niivõrd tugev, et ta võib hea tahtmise juures kõigile oma noorte organisatsioonidele ise vajalikul määral toetusi anda, mida ta ei ole võimeline tegema võibolla enam tulevikus kui osa nooremätest generatsioonidest ümber rahvustuvad.

Kolmandaks ei ole praegu sobiv moment müümiseks, kuna kinnisvara väärtus võib tulevikus tunduvalt tõusta.

Praeguste hindade alusel võiks seda maad hinnata 160.000 dollarit. Lisades sellele hooned, saame kokku 270.000 dollarit. Kinnisvara ärilise ettevõtte alusel müües võiks selle hinnaks kujuneda umbes 350.000 dollarit ning asjatundjate arvates on siin tegemist kahekordistunud hinnaga kui A. Haavaniit väidab, et kinnisvara ja äri väärtus on 700.000 kuni 1 miljon dollarit. Maa väärtus võib aga mitmekordselt tõusta kuni Niagara järsaku vööndi mõned osad valitsuse poolt ümberhinnatakse või kuni kinnisvara maa-ala läheb Owen Soundi linna alla, mida juba pikemat aega linna poolt on taotletud.

Juhatuse seisukohast võib järeldada, et ta kavatseb aiaäri pidamist jatkata ja loodab, et äri kasumeid on võimalik senisest suuremates summades eesti ühiskonnale välja jagada kui kulukad investeeringud äri moderniseerimiseks ja masinate uuendamiseks on tehtud.

Juhatus leiab, et erilise komisjoni moodustamine äri kohapealse tegevuse kontrollimiseks oleks üleliigne, kuna praegune ärijuht on sellise äri majandamisel suurte kogemustega ja enamik töölisi on sama firma teenistuses olnud 15—20 aastat.

Juhatus oma tervikus kontrollib ja selgitab kohapeal veokite, masinate ja tööriistade parandamise ja asendamise vajadust, juurde- ja ümberehitusi ning määrab tööliste palganorme. Komisjoni töö võib osutuda majanduslikult väga kulukaks ning tekitada ainult omavahelisi arusaamatusi, milledel võivad olla väga tõsised tagajärjed.

Kas juhatus on veendunud, et ta suudab täielikult kontrollida ettevõtte igapäevast tegevust? Saame vastuse, et aiandusäri tegevuse kohta on erakordselt põhjalik järelvalve ja kontroll, nagu näiteks igapäevase tegevuse kohta kirjalikud aruanded, pidev telefoniline kontakt, sagedane isiklik kohalesõitmine üldise olukorra, tööde tegevuse seisu ning ärilise arengu jälgimiseks ja kontrollimiseks. Kui küsime, kas juhatus selle töö eest mingit tasu saab, siis on vastuseks kategooriline „ei". Juhatus maksab kohale sõitnud isikutele ainult sõiduraha ettenähtud tariifide alusel — ja see on kõik.

„See pole eraäri, see on ühiskonna asi," ütleb Eesti Sihtkapital Kanadas juhatuse esimees H. Lupp lõpuks. „Meie oleme valmis kõiki esilekerkinud probleeme härra Haavaniiduga lahendama — kui meie ainult teaksime, mida ta tahab."

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

sattudes sellega teravasse vastuollu Brezhneviga ja tema poliitikaga.

Mitterrand on seni oma kõrgel ametikohal valinud mõõduka liini, lootes nähtavasti sellega peibutada ja oma selja taha meelitada ka tsentrumist paremal olevaid valijaid. See kaheotsaga mäng võib siiski tuua ülepääsematuid probleeme isegi Mitterrandi taolisele kombinaatorile ja muuta tema loodetava enamuse uues parlamendis väga küsitavaks.

AMI

VALVEARST NADALALÕPUL
13. ja 14. juunil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777
20. ja 21. juunil
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

H. KIRIK Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Aidake kaasa, et VABA EESTLANE leviks kõikidesse eesti kodudesse!

GM RK REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp. reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)
Ühenduses on jõud
LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

M.T. MANKIN REAL ESTATE REALTOR
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd) Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
TOOMAS MANKIN, tel. 487-4477, kodus 447-2017

Alcan Building Products Authorized Dealer ALCAN
VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PÄIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LÄTI ETTEVÕTE
Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—
KIRIPOSTIGA		
Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „.........." .... 19.... Tellimise katteks lisan $ .... sularahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

Head sõpra

VALTER OJASALU

mälestavad

HILMA ja JÜRI TÕU

Lahkus meie unustamata sõber

VALTER OJASALU

Mälestavad kurbuses

AKTE ja OTT JÜRISSON

Armast koolivenda

KALEV SUSI

mälestavad leinas

VALLY JOHANSON
ARTUR VAART abikaasaga

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitööd kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA
Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimisruumi.
Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1468

Endine poliitvang tunnistas Mart Nikluse vastu

Telefonikõne üheks süüdistuseks

Venekeelne põrandaalune väljaanne „Jooksvate sündmuste Kroonika", mis tuleb N. Liidust 1968. aastast saadik juhtlause all Nõukogude Liidus kestab võitlus inimõiguste eest, on oma viimastes numbrites avaldanud ka peatüki „Sündmusi Eestist". See sisaldab konkreetseid fakte inimõiguste rikkumisest Eestis, enne kõike poliitilist surveavaldust, vahistamisi, ülekuulamisi ja karistusi inimõiguste kaitsmise eest, mis moodustabki „Kroonika" peamise sisu.

Viimases väljaandes nr. 57, mis katab sündmusi kuni aprillini 1980, tuuakse teade süüdistuspunktidest, mis esitati Mart Niklusele tema vahistamisel ENSV Kriminaalkoodeksi § 194-1 alusel. Need olid:

— 1977. aastal ta andis Valdmannile lugeda ühe Rootsis välja antud raamatu;

— 1978. a. ta saatis avaliku kirja prof. J. Saarmale, mis sisaldas laimu nõukogude tervishoiu kohta. (Prof. Saarma on olnud meditsiinilis-psühhiaatriliseks eksperdiks poliitilistel süüdistustel vangistatud isikute läbivaatamisel. Kirja sisu ilmus Kroonikas nr. 48);

— oktoobris 1979 oli Niklus kuulanud koos oma õpilastega „Ameerika Hääle" saateid (Niklus oli kuni novembrini 1979 õpetaja inglise keele kursustel);

— kevadel 1980 oli ta laimanud telefonikõnes ülemnõukogu valimisi, mis olid 24. veebr. samal aastal.

Need süüdistused olid teatavasti ka aluseks Niklusele ränga karistuse määramisel sama paragrahvi põhjal (NSLV laimamine) — 10 aastat karmi rezhiimiga laagrit ja seejärel 5 aastat sundasumist.

Johannes Valdman, kes oli ka kohtusse toodud Nikluse vastu tunnistama, on endine poliitvang. Tema kohta on teada, et ta 1968. aastal põgenes punaväe üksusest Tshehhoslovakkias, sattus Idasaksa piiril valvurite kätte ja anti venelastele välja. Talle mõisteti 10 aastat karistust, vabastati aga pisut varem, 1976 aasta oktoobris („Kroonika" nr. 33 & 38). Nagu on selgunud sai temast pärast vabanemist KGB käsilane ja provokaator.

Kui endine poliitvang Jevgenij Vagin 1977. aasta veebruaris külastas Stokholmi ja koos m. sügisel teel Madriidi õnnetut surma saanud Andrei Amalrikuga andis siin pressikonverentsi ja pidas ettekande, küsis allakirjutanu Vaginilt, kas ta laagripõlves oli ka eestlastega kokku puutunud.

— Jah, Johannes Valdmanniga mõnda aega Potmas, ütles Vagin ja andis viimase kohta üpris negatiive iseloomustuse, **nimetades teda omakasupüüdlikuks trügijaks ja kaasvangide hulgas ebausaldatavaks. Kahtlustatud, et tal olid nuhi ülesanded.**

Nüüd olevat ta lahti lastud, lisas küsitletu. Kuna tollal polnud midagi teada Valdmannist, peale ta põgenemise ja kinnisattumise, jäeti mainimata ka Jevgenij Vagini iseloomustus tema kohta.

„Kroonika" nr. 57 avaldab ka selle avaliku kirja sisu, mis varsti pärast Nikluse vahistamist Tartus 29. aprillil 1980 saadeti N. Liidu ja okup. Eesti ülemnõukogudele. Sellele olid alla kirjutanud 21 eestlast ja 15 leedulast. Ärakiri läks Rahvusvahelisele Amnestiale.

Allakirjutanud nõudsid kõigepealt Mart Nikluse tagasivõtmist endisele töökohale või talle loa andmist väljarännuks Rootsi, nagu ta oli soovinud.

Teiseks nõuti kõigi isikute vabastamist, kes viimasel ajal on vahistatud poliitilistel ja usulistel motiividel ning ka üldise poliitilise amnestia kuulutamist.

Edasi juhtisid allakirjutanud tähelepanu üha tugevnevale poliitilisele surveavaldusele kogu N. Liidus ja avaldasid kartust, kas see ei tähenda verise stalinistliku terrori tagasitulekut.

„Kroonika" teatel saatsid ka Jaan Kuldsepp ja Tiit Madisson okup. Eesti ülemnõukogule protestikirja Nikluse vangistamise vastu (9. mail 1980). Madissoni kohta on „Kroonikal" lisada järgmist: Ta protesteeris aprillis (1980) ka Jüri Kuke arreteerimise vastu, kritiseerides hiljem n.n. kommunistlikke laupäevikuid jutuajamises kalurikolhoosi „Saare kaluri" juhatusega. Madisson oli selles kolhoosis tööline. Sama aasta juulis Madisson arreteeriti „ringihulkumise" pärast, kuigi tal oli oma alaline töökoht. Ta peeti kinni kuni olümpiamängude lõpuni, teatab „Kroonika".

Teataja/A.L.

Roman Toi tähistab 65. sünnipäeva

DR. ROMAN TOI

„New Yorgi Eesti Meeskoori" juubelialbumis, mis ilmus õige hiljuti, kirjutab NYEM'i esimees Rudolf Susi oma koori auliikme üle pikema artikli, kus ta ütleb muuhulgas:

Eestist lahkumiseni on Roman Toi õpilane. Westholmi gümnaasiumis, Sõjakoolis, Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas ja Konservatooriumis.

Sõja ajal töötab ta Tallinna Ringhäälingus, kus kasvab sümfoonilise muusika kommentaatoriks. Varsti saab temast ka Päevalehe kaastööline ja Postimees ootab temalt regulaarset „Muusikakirja Tallinnast".

Sõjalaine toob Toide perekonna Saksamaale. Lühemat aega tegutseb Thorni linnas Tallinna Ringhääling, kus Toile langeb koorimuusikaline vastutus: ta kutsutakse kujundatud raadio-koori juhatajaks. Sellel episoodil on kaugeleulatuvad tagajärjed: sõjasuitsu haihtudes selgub, et Toi on Lõuna-Saksamaal, Altenstadt'is 100-liikmelise eesti segakoori juht. Altenstadt asetub Eesti muusika-ajalukku nimena, kus Toi poolt liikuma pandud mõttele peetakse esimene eestlaste laulupidu 1946. a. Saksamaal. Sealt peale algab ka ühe laulupeo ülhjuhi — Roman Toi — tähelend koorijuhina.

1949. aastal tuleb Toi oma perekonnaga Kanadasse. Montreali Eesti Nais- ja Segakoor saavad tema juhatuse alla. Elukoha muutmisega Torontosse saab tema juhatuse alla Toronto Eesti Meeskoor ja hiljem ka Toronto Eesti Segakoor. Need koorid saavadki partneriteks, milledega Toi asub teostama oma koorimuusikalist elutööd. TEM-i juhiks on ta ligi 20 aastat ja TEN-i juhiks ligi 15 aastat, olles nüüd mõlema koori auliikmeks.

Toil on hoolitseda kolm koori. Kahe eesti koori kõrval tegutseb ta organistkoorijuhina ühes kanada koguduses Torontos: „Centennial United Church".

Toronto Eesti Meeskoori ja Segakoori repertuaarist ja tegevusest peegeldub selgesti Roman Toi muusikaline credo: eesti laul ja laulmine olgu rahvusvahelise kvaliteediga. Toi viib oma koorid tasemele, et võidakse minna laulma maailma pühamatesse paikadesse, nagu „Plateau Hall" Montrealis ja „Massey Hall" Torontos.

Heliloojana toetub Toi ainevalik oluliselt kahele teemale: isamaa ja usk, kus suurem osa tema koriloomingust on sündinud praktilistest vajadustest kooride tegevuses. Ometi tundub raskuspunkt langevat muusikale, milles isamaa asub esikohal, ja isegi siis, kui Toi pöördub vaimuliku sisuga tekstile või loodusluurika juurde, heliseb tema teostest vastu isamaa assotsiatsioon.

Kõige eeltoodu kõrval on Toi väga aktiivne eesti ühiskondlikus sektoris. Teda jätkub RVN-de juhatustesse, Kultuurikomisjonide esimeeste ja Rahvuskultuuri kongresside korraldajate, Eesti Päevade esimeeste kohale. Juubelilaulupeo ajal on Toi selle suursündmuse üldkorraldaja, üldjuht ja Lauljate Liidu esimees.

1973. aastal läheb Toi tagasi Euroopasse. Ta on saanud stipendiumi Shveitsis asuvasse muusikakooli: „INSTITUTE DE HAUTES ETUDES MUSICALES". Shveitsist tuleb Toi tagasi kompositsiooni magistrina ning 1975. a. kutsutakse ta Toronto Ülikooli juures asuva Konservatooriumi õppejõuks kompositsiooni, dirigeerimise ja üldteooria alal.

Konservatooriumi müüride vahele kadununa, tõuseb Toi järsku uue üllatusega. 1977 ta kaitseb oma väitekirja eesti rahvaviiside uurimise alalt ja saavutab oma tööga „Estonian Folk Music" doktori kraadi. Koorijuhist ja finantsmehest on saanud veel teadusemees ja pedagoog.

Kõikidel toimunud koorilaulu suursündmustel on Roman Toi üldjuhina kujunenud usaldust-äratavaks ja laulurõõmu tekitavaks sümboliks. Ta on võitnud koorijuhina tee eesti laulja südamesse, olles ise armastusega silunud seda teed nii sõnas ja teos väljendatud mõtlemisviisidega. Tema juhatamine on koreograafiliselt detailideni läbimõeldud, ülimalt kaasakiskuv, ergutav ja inspireeriv.

Maestro Toi on hoidnud kõrgel eesti muusika kui rahvuskultuuri lippu paguluses. Kõikjal, kuhu tema muusikaline tegevus puutub, muutub ta selleks keskseks kujuks, kes võõrsil asuva eesti koorikultuuris ühendab eilse ja homse. Oma isikus näitab maestro Toi selgesti, et eilsel on meile anda väga palju väärtuslikku traditsiooni ning respektiga nende väärtuste ja traditsioonide vastu tohime homselt veel palju loota.

Kui kodu-eestlastel on oma Ernesaks, siis meil on oma Toi. Ta on meiega koos üles kasvanud, ta tunneb ja jagab meie muresid ja rõõmusid laulumeheliku kadedusetа, defineerdib neid siis ilmekalt nii sõnas, kirjas, helis või juhipuldil.

Rudolf Susi

Küüditamise mälestusteenistus Eesti Kodus

7. juuni õhtul kogunesid Eesti Kodu elanikud oma kodu saali, kus toimus küüditamise 40. aastapäeva mälestamise jumalateenistus. Teenistusel jutlustas praost E. Lepik, kes elavalt kirjeldas meie rahva suurt tragöödiat 13. juuni ööl 1941. a., mil üle kümnetuhande rahva liikme kisti eesti kodudest välja ja viidi Siberi orjatöö laagritesse, kust väga vähesed pääsesid elusalt tagasi. Liturgilises osas teenis õp. E. Pähn ja organistina toimis A. Pähn, kes luges ühe Siberist pääsenu informatsiooni põhjal koostatud kirjelduse, mis oli südantliigutav.

Eesti Kodu meeskvartett laulis kaks laulu „Õhtul õues" ja „Mind saatus kaugele on ära viinud." Mälestuslik õhtu lõppes rahvushümniga.

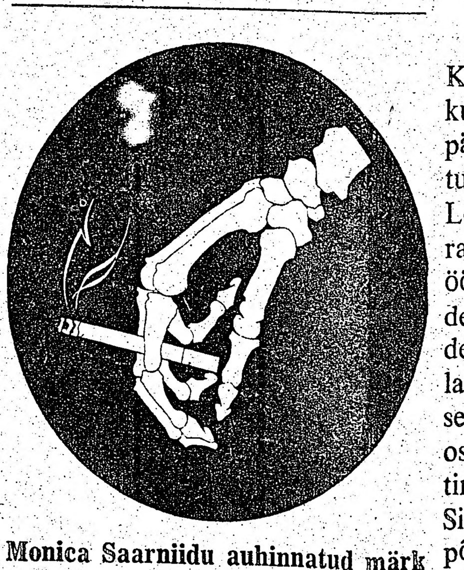

Monica Saarniidu auhinnatud märk suitsetamise vastaseks aktsiooniks „Mitte suitsetada".

Monica Saarniit'ile II auhind

Toronto linna, Ontario tervishoiuministeeriumi ja Cancer Society poolt väljakuulutatud „Mitte suitsetada" 1981. a. märgi võistlusel tuli teisele kohale Monica Saarniit, 17-aastane Northern Secondary School äsjane kiitusega lõpetaja. Ta on ka varem võistlustel auhindu võitnud, 1974. aastal Canada National Exhibitionil teemal „Kanada metsloomad" I auhind. Monica põlveneb kunstnikkude perekonnast, ta isa Mati on edukas reklaamikunstnik ja vanaisa Johann maalikunstnik Torontos.

Lisaks teatele võistlusel teisele kohale tulemisest, sai ta teada, et ta pääses edasi õppima Ontario Art College'i, kus 1400-st soovijast võeti vastu 366.

Eesti lipp Brisbane'i tänavail

Brisbane'i Ikestatud Rahvaste Nõukogul on kombeks asetada pärg ANZAC-päeval langenud sõdurite mälestussambale ka oma langenute mälestuseks. Sellel hommikul kogunesid IRN kuuluvate rahvusgruppide esindajad oma rahvuslippudega linna ning vabas rivis liiguti mälestussamba juurde. Eestlased ja leedulased olid rahvarõivais. Sündmuse peakorraldajaks on Citizen of Freedom president lennuväekolonel Harold Wright, kes pärast paraadi ütles tänusõnu eestlastele ja imetles eestlaste kauneid rahvarõivaid.

Jõekäärul peetud Peetri koguduse pühapäevakooli väljasõiduks oli koguduse praegune organist dr. R. Toi organiseerinud puhkpillide kvarteti. Pildil kvartett mängimas, vasakult A. Liivoja, T. Naelapea, A. Kelder, hr. Lall ja ees orkestrijuht dr. R. Toi. Foto: J. Säägi

PANGE KÜTTED KORDA SUVEL!
☆ Ahjude gaasiküttele vahetamine. Kasutage riiklikku toetust.
★ Igasugused kütteseadmete parandused.
★ Mõõdukad hinnad, oskustega töömehed.
ROLAND KULLIK - Tel. (416) 275-1280

Eesti koolinoored keskvanglas

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus on saanud teateid kolme Haapsalu keskkooli õpilase kohta, kes Tallinna keskvanglasse paigutatuina ootavad kohtuprotsessi „kuritahtliku huligaansuse" pärast.

Samal ajal lõpetati Pärnus eeluurimine kolmeteistkümne koolinoore osas, keda süüdistati l.a. oktoobri alguses sini-must-valgete vimplite valmistamise pärast. „Süüasi" lõpetati ainult selle tõttu, et oli tegemist väga noorte, nimelt 6. ja 7. klassis käivate „alaealiste" koolinoortega.

Samaaegselt tuhandete koolinoorte rahvuslike meeleavaldustega Tallinnas toimusid l,a. oktoobris sadade noorte demonstratsioonid Tartus, Pärnus ja Viljandis.

Nüüd selgub, et koolinoorte okupatsioonivastased meeleavaldused haarasid ka väiksemaid linnu ja asulaid.

Nii näiteks demonstreerisid l. a. oktoobri esimesel poolel koolinoored Haapsalus nõukogude lippude mahatõmbamise ja puruks rebimisega. Okupatsioonivõimu poolt on nüüd selle eest võetud vastutusele kolm Haapsalu keskkooli õpilast ja nimelt 18-aastased Haldi Koppel, Kaido Einman ja Aivar Temanen, kes ootavad protsessi Tallinna keskvanglas. Eesti NSV kriminaalkoodeksi § 195-2 näeb „kuritahtliku huligaansuse" eest ette kuni 5 aastat sunnitööd.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

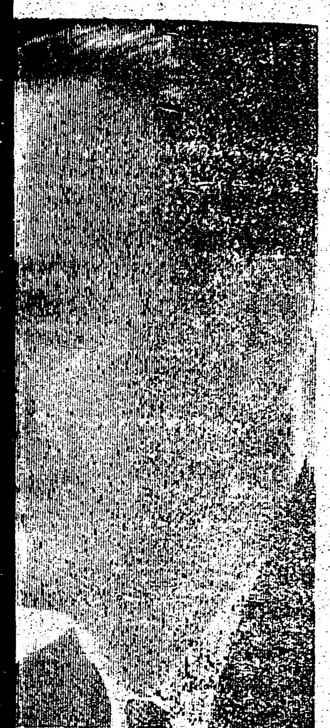

DR. ROMAN TOI

Kultuurikomisjonide
a Rahvuskultuuri kong-
raldajate, Eesti Päevade
kohale. Juubelilaulupeo
Toi selle suursündmuse
ja, üldjuht ja Lauljate
es.
stal läheb Toi tagasi
. Ta on saanud stipen-
itsis asuvasse muusika-
STITUTE DE HAUTES
MUSICALES". Shveit-
Toi tagasi kompositsioo-
na ning 1975. a. kutsu-
oronto Ülikooli juures
ervatooriumi õppejõuks
oni, dirigeerimise ja
lal.
tooriumi müüride va-
una, tõuseb Toi järsku
ega. 1977 ta kaitseb
irja eesti rahvaviiside
alt ja saavutab oma
nian Folk Music" dok-
Koorijuhist ja finants-
saanud veel teaduse-
lagoog.
toimunud koorilaulu
stel on Roman Toi
ujunenud usaldust-ära-
laulurõõmu tekitavaks
Ta on võitnud kooriju-
i laulja südamesse, ol-
ästusega silunud seda
as ja teos väljendatud
idega. Tema juhatami-
ograafiliselt detailideni
, ülimalt kaasakiskuv,
inspireeriv.
Toi on hoidnud kõrgel
ka kui rahvuskultuuri
ses. Kõikjal, kuhu te-
aline tegevus puutub,
elleks keskseks kujuks,
asuva eesti koorikul-
dab eilse ja homse.
äitab maestro Toi sel-
el on meile anda väga
slikku traditsiooni ning
ende väärtuste ja tra-
vastu tohime homselt
oota.
-eestlastel on oma Er-
meil on oma Toi. Ta
oos üles kasvanud, ta
agab meie muresid ja
ulumeheliku kadeduse-
ib neid siis ilmekalt nii
. helis või juhipuldil.

Rudolf Susi

oli väljasõiduks oli ko-
inud puhkpillide kvar-
oja, T. Naelapea, A.
Foto: J. Säägi

SUVEL!
e riiklikku toetust.
6) 275-1280

Kandidaat EKN-u valimistel

ALEX KÄNGSEPP

Sündinud Eestis 1925. a. Võtnud osa Teisest maailmasõjast rindel Narva ruumis ja väljaspool kodumaad. On selgitanud Kanadas eesti rahva ja Eesti Vabariigi saatust. On seisnud pidevalt ühenduses oma ringkonna parlamendiliikmega East York'is. Töötab Torontos elektrivõrgu installeerimise töödel Gulf Oil Company's.

Tarvo Toomes 50

Eestlaste sugupõlvi ja aastakäike mõõdame ikka iseseisvuse ajaga. Meil on Vabadussõja generatsioon, riigi loomise aastakäigud ja depressiooniajastu „haritlaste ületootsiooni" generatsioon. Igal neist on oma karateristika.

Iseseisvas Eestis koolipinki asunud ja kõik sõja- ning okupatsioonisündmused lapsena läbi elanud aastakäigud jõuavad just nüüd poolsajandi künnisele. See generatsioon, kuhu kuulub ka 14. juunil 1931 sündinud Tarvo Toomes, kannab oma kasvuaja tunnuseid. Võõrad võimud ja sõjaväed, iseseisvuse saavutuste varisemine, kodumaa kaotamise valu, meile tehtud ülekohtule külmaks jääv maailm, Eesti eest iseendale antud tõotus, Eesti tutvustamine võõrastele, laps-põgenik võõra maa võrkeelses koolis — kõik need graveerisid noorele tundlikule hingele salamärke, mis on jäänud kogu eluks. Siis tuli skautlus — virgutama idealismi, rahvuslikku püstipäisust ja enesedistsipliini ning andis noortele Vaba-Eestile kasvamise ja „saadikud põlvpükstes" missiooni.

See on ka esimene välismaal (ühel või koguni mitmel maal) kõrgema hariduseni jõudnud sugupõlv, kes seda taotles vanade tõekspidamiste — haridus hariduse pärast — alustel ega võtnud koolis käimist ameti õppimisena.

Tarvo Toomes — hoiakult tagasihoidlik, veendumuselt kindel rahvuslik idealist — on isikliku edasijõudmisega oma sugupõlve eeskujulikumaid esindajaid. Poolsajandi sünnipäeval õnnitleb teda kogu eesti skautlus ja meie ühiskond, kelle seast ta on võitnud arvukaid sõpru. Minule isiklikult on Tarvo üks minu „skaudipoegi", truu aatekaaslane skautluses 35 aasta kestel. Niisugune sõber, kelle eest võib panna käe tulle!

Heino Jõe

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

MÜÜGID

SUVILA KASULIKULT MÜÜA
Marmora, Crowe River

10% mortgage kuni 1984.
Hind $26.000.— või parim pakkumine. — Tel. 424-1577

Jõekäärul müüa SUVILA KRUNT
100 x 120 jalga
Miinonen Rd. Hind $7500.—.
Helistada 1-613-542-8470

Vene spionaazhivõrk TV-ekraanil

CBC huvitav saade punaste luurevõrgu tegevusest Ühendriikides ja Kanadas

Kanada televisiooni saatejaam CBC andis möödunud esmaspäeva õhtul poolteist tundi kestnud saate N. Liidu ja ta satelliitriikide spioonide tegevusest Ühendriikides ja Kanadas, selgitades ühtlasi üksikasjaliselt ka KGB spionaazhisüsteemi. Saade oli väga huvitav, kuigi seal oli vähe uut, mida nõukogude süsteemi all elanud inimesed ei tea. Läbilõike ameeriklasele ja kanadalasele oli seal siiski palju kõrva taha panna, kuna saade näitas selgelt kuivõrd avatud on siinne ühiskond spionaazhile ja põrandaalusele tegevusele.

Saates kirjeldati N. Liidu spionaazhipesasid siinsetes vene saatkondades ja Liitunud Rahvaste Organisatsioonis,

kus kõrgetel ametikohtadel teenivad venelased on vastava ettevalmistuse saanud KGB ohvitserid.

Televisiooniekraanile ilmus ka eestlane Valdik Enger, kes kuulus Liitunud Rahvaste Organisatsioonis vene delegatsiooni koosseisu kuid kelle peategevuseks oli spionaazh. Kuid peale venelaste ja satelliitriikide spioonide tegutseb venelaste kasuks spioonidena ka suurel arvul siinse mandri inimesi, kes on venelaste teenistusesse sattunud ka naiivsest idealismist, rahaahnusest, armuvahekordade tõttu või langenud kommunistide väljapressimise ohvriks.

Siinsete kaasajooksikute taimelavadeks on sageli pahempoolsed organisatsioonid, näiteks Ühendriikides tegutsenud kurikuulus Weatherman.

Televisiooni ekraanile ilmus ka selline kontroversiaalne kuju nagu endine Ühendriikide välisministeeriumi kõrgem ametnik Alger Hiss, kes mõisteti vangi spioneerimise pärast kuid kes veel praegugi oma sõprade kaasabil püüab tõestada, et ta on süütu kannataja. Tõendid tema vastu on aga niivõrd tugevad, et Hissil on raske ennast puhtaks pesta.

Erilist tähelepanu omistati ka Kuuba agentidele, kes tegutsevad energiliselt nii Ühendriikides kui ka Kanadas, peamiselt Montrealis, kus nad peavad ühendusi pahempoolsete organisatsioonidega ja teevad kõik siinsete rezhiimide õõnestamiseks.

Millegipärast ei käsitatud saates venelastele aatomisaladusi reetnud spioone, kes tegid lääneriikidele pärast Teist maailmasõda teatavasti tohutu kahju.

Saade oli läbi põimitud lääneriikides ära hüpanud vene endiste spioonide ja Ühendriikide ning Kanada vastuluure endiste juhtivate tegelaste seletustega, kes andsid saatele autentsust ja värvi.

San Francisco ootab Eesti Päevi

Kandideerib Lääneranniku eestlaste suurpidustustele 1983. aastal

SAN FRANCISCO (VE) — Hiljuti toimus San Francisco piirkonna Eesti organisatsioonide ja EELK koguduse esindajate koosolek. Sellest võtsid osa ka EOLL ja ERKÜ kohapealsed esindajad ning EOLL Vanematekogu liikmeid. Koosolek leidis üksmeelselt, et rahvusgrupp on valmis korraldama 1983. aastal Lääneranniku Eesti Päevi ja tehakse vastav ettepanek EOLL Üldkogule, milline tuleb kokku Seattles XV Lääneranniku Eesti Päevade ajal. Samal ajal otsustati esitada Üldkogule uue EOLL esimehe kandidaadiks praegune San Francisco Eesti Seltsi esimees Peeter Grüner.

Koosoleku arvates tuleks jätkata Portlandis 1973. a. alustatud ideed — Eesti Päevad toimugu mõne ülikooli maa-alal ja osavõtjad elagu nädalapäevad koos ülikooli ühiselamutes.

See on eriti ühendavalt mõjunud meie noortele ja silmapaistvalt tõstnud Eesti Päevadest osavõtjate arvu noorema generatsiooni keskel.

Enamus leidis, et tuleks tagasi minna Mills College Campusse, millest 1975. a. kujunes hubane Eesti Linn looduslikult nauditavas omaette miljöös. Enne lõppotsuse langetamist soovitati siiski veel ringi vaadata uute võimaluste leidmiseks, eriti mainiti maailmakuulsat Stanfordi Ülikooli kus oleks rohkem avarust ja parem ümbrus.

Olgu mainitud, et 1983. aastal möödub 30 aastat esimeste Lääneranniku Eesti Päevade teokssaamisest, millised toimusid San Franciscos. Nüüd oleks nagu põhjus taas koguneda juubeli tähistamiseks kokkutuleku sünnipaika s.o. Põhja-Kaliforniasse.

Ajaliselt pooldati 4. juuli ümbrust. 1983. aastal langeb Ameerika Iseseisvuspäev esmaspäevale, mis võimaldab suuremaid üritusi korraldada nädalalõpus. Seda ei peetud aga eriti tähtsaks, kuna viimasel ajal on Eesti Päevade raames laulupeod ja masse haaravad rahvapeod toimunud nädala keskel aina kasvava osavõtjate arvuga.

Tehti ka ettepanekuid Eesti Päevade kava lühendamiseks, milliseid aga enamus ei pooldanud.

Vastupidi leiti, et näiteks teatri- ja filmietendused peaksid toimuma mitmel korral andes võimalusi päevadest osavõtjatele sobiva aja valimiseks.

Kaks tundi kestnud koosolek oli väga asjalik ja inspireeriv ning pani mõtted liikuma selle sõna tõsises mõttes.

Lembitu Mõõgameeste „Põrguauk"

Torontos toimuva Tallinna Festivali ajal Kalevi haua salakäiguks muudetud müstiliste võlvide all on üks trellitatud uks, kuhu kunstnik Ants Vomm on vangistanud Vanapagana. Lembitu Maleva vendur-skaudid — mõõgamehed — on saanud kokkuleppele Eesti Maja juhatusega, et nad võivad aegajalt Vanapagana pista kütteruumi raud-ukse taha ja kasutada vangikongi teaduslikuks otstarbeks. Vangikongi seatakse kauplus, kust müüakse mitmesuguseid nõidumistarbeid. Kaupluse nimeks on „Põrguauk". Kõiki, kellel elus ei ole vedanud ja kes tahaksid saatust parandada üleloomulike jõudude abiga, palutakse „Põrguauku" külastada.

Kellelgi ei tohiks asja kohta olla nurisemist, sest aastatuhande alguse Tallinnas oli nõidumine lubatud. Nõidasid hakati põletama alles mitu sajandit hiljem.

Ühendriigid hädas Iisraeliga

WASHINGTON — President Reagan kutsus möödunud teisipäeval Valgesse Majja nõupidamisele oma lähemad nõuandjad, et arutada Ühendriikide tulevasi poliitilisi samme seoses Iisraeli õhurünnakuga Iraagi aatomitehasele. Nõupidamisest võtsid osa välisminister Haig, kaitseminister Weinberger, riikliku julgeolekunõukogu esimees Allen ja presidendi lähemad kaastöölised Valges Majas — Meese, Deaver ja Baker. Nõupidamisel arutati eriti Iisraelile relvasaadetite katkestamise võimalusi, kuna Iisrael on saanud Ühendriikidelt pidevalt moodsaid võitluslennukeid, tanke ja teisi vajalikke relvi. Relvasaadetiste lõpetamine on seda akuutsem, et Ühendriikide seaduste kohaselt võivad ameeriklased müüa ja anda relvi teistele riikidele ainult endakaitseks. Iisraeli äsjane rünnak Iraagile kujutab endast aga rohkem kallaletungi kui kaitseoperatsiooni.

Jüri Kuke traagiline saatus USA ja Kanada ajalehtedes

VANCOUVER — Eesti dissidentidest ja vabadusvõitlejatest on välismaailmas kahtlemata saanud kõige suurema publitsiteedi sunnitöölaagris traagiliselt surnud Jüri Kukk, kes maeti Vologdas jäljetusse hauda. Tema saatuse kohta on avaldanud pikemaid artikleid Ühendriikide suurlehtede „Christian Science Monitori" ja „Los Angeles Timesi" korrespondendid David Willis ja Murray Seeger. Need artiklid on leidnud tee ka sellistesse Kanada suurlehtedesse nagu Toronto „Star" ja „The Vancouver Sun".

Piiblimaade valguspiltide õhtu

Möödunud aastate jooksul on pastor Helmut Rüdmik korduvalt viinud eestlasi Piiblimaadele. Suured eestlaste turismigrupid on kõrgelt hinnanud neid põhjalikke reise, kus nad mitte üksi ei näe piibli ajaloolisi paikasid, vaid see reis on jäänud ka unustamatuks vaimulikuks elamuseks.

Jutl. H. Rüdmik on Toronto eestlastele hästi tuntud „Ususõnumi" raadiojumalateenistuste läbi, mida ta 25 aastat Toronto ja ümbruskonna eestlastele korraldas. Nüüd elab ta koos abikaasa Endlaga Floridas, teenib Florida eestlasi Jumala Sõnaga ja jutlustab võimsa lühilaine saatejaama kaudu kodumaal elavale eesti rahvale kaks korda nädalas.

Laup., 20. juunil kell 7 õ. korraldab E. E. Evangeelne Kogudus Piiblimaade valguspiltide õhtu Stone Church'is, 45 Davenport Rd., kus pastor H. Rüdmik kõneleb ja näitab valguspilte viimasest turismireisist möödunud kuus.

Jumalateenistused küüditatute mälestamiseks

Toronto Vana-Andrese kogudus korraldab eeloleval pühapäeval, 14. juunil, Eestis 40 aastat tagasi Siberisse küüditatud kaasmaalaste mälestamiseks kaks jumalateenistust. Esimene jumalateenistus toimub Mount Pleasanti surnuaial kell 3 p.l. ja teine kell 5 p.l. York'i surnuaial.

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Eriauhind Robert Vellendile

Laupäeval, 6. juunil Niagara-on-the-Lake'is toimunud jalgrattasõidu kriteeriumil tuli Robert Vellend lõpuspurdis neljandaks, aga sai eriauhinna (60 cm kõrguse väärtusliku Savivaasi) kui võistluse kõige agressiivsem sõitja. Tema juhtis 30 ringi jooksul kõige rohkem kordi. Võitjaks tuli Don Hodgson Peterborough'st ja teiseks ameerika rahvusmeeskonna liige Tom Chen Pennsylvaniast.

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

THE FURRIER
OLLI NIEMINEN
KASUKATE KÜLMRUUM
Moeuuendused, parandused ja puhastused
Uued kasukad tellimistööna
Õiglased hinnad
Tööruumi aadress:
5463A Yonge St.
Willowdale, Ont.
(The Finnish Place'i peal)
Telefonid: 224-2008, 881-0189

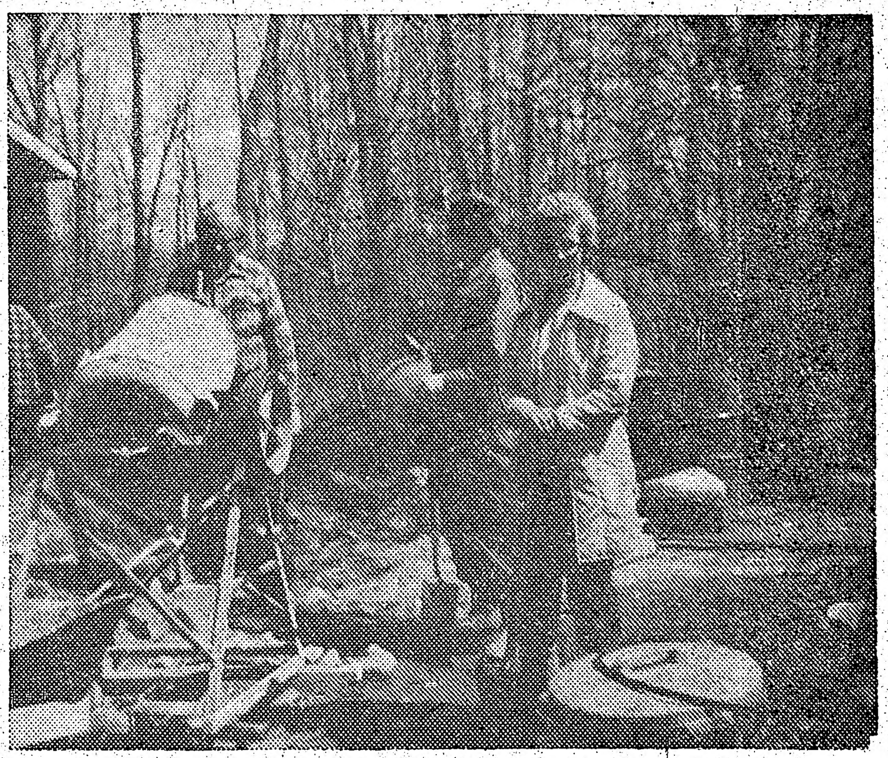

Maikuul peetud talgupäeval korrastati Kotkajärvel laagriväljakuid ja ehitusi. Üheks tööks oli maapinnale ja kaljudele asetatud elektrijuhtmete tsemendiga katmine. Pildil talgulised „tsemendikahuri" ümber, ees Margot Nortma.

Lääne-Saksamaa ei tunnusta Balti riikide annekteerimist

LOS ANGELES — Bonnist, Lääne-Saksamaa välisministeeriumist, on saabunud Leedu Ameerika Informatsioonikeskuse tegelasele Anthony B. Mazeikale huvitav kiri, mis tuli vastusena Mazeika poolt kantsler Helmut Schmidtile kirjutatud kirjale. Anthony Mazeika käsitas oma kirjas Balti riikide küsimust ,saates kantsleri korraldusesse ka terve rea mitmesuguseid materjale, mida Bonni välisministeerium põhjalikult uuris. Välisministeeriumi kirjas Mazeikale toonitatakse, et Saksamaa Föderaalne Vabariik (Lääne-Saksamaa) ei ole andnud oma tunnustust Balti riikide annekteerimisele ning ei kavatse seda teha ka tulevikus.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

E. Tubina Reekviem Rootsi raadios

Eesti Muusika ja Kultuuriühingu Lähiraadio Stokholmis, Vaba Eesti Raadio, mida juhatab Kai Ring, pühendas reedel, 22. mail oma kella 12 saate Eduard Tubina Reekviemile. Saate koostasid Kai Ring ja Viljar Nairis. Selles usutles Harri Kiisk helilooja Tubinat ja siis esitati näiteid Reekviemist.

SWEDISH FURNITURE HOUSE

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.
Suletekid ja tekkide katted jm.
Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5
Astuge sisse ja vaadake ringi!

SWEDISH FURNITURE HOUSE
495-6016

7498 Woodbine Ave. (½ miili põhjapool Steeles'i)

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2205, kell 3—5 p.l.

SPORT

Skautlik noorus spordiväljakul

Möödunud päikesepaistelisel, kuid tuulisel laupäeval toimus Torontos Talbot pargis, Leaside keskkooli spordiväljakul Eesti Skautide Maleva ja Eesti Gaidide Maleva ühine spordipäev. Võistlusest võttis osa 34 noort sportlast mitmes vanuses, kes näitasid võistlusvaimu ja küllaltki suurt huvi sündmuse vastu.

Võistluse korraldajaiks olid malevate juhtkonnast S. Kask, Tiia Kütti ja dr. J. Roos, abilisteks E. Soomet, B. Lindre, R. Laanvere ja M. Tae, toitlustajaks Maie Kask, registreerijad Reet Leis, Siiri Lepp ja Paul Kängsepp, lisaks mitmeid vanemaid väljakul abilistena.

Võistlus koosnes kuuest alast, kõrgus- ja kaugushüpe, pesapallivise, kuulitõuge, 60 või 100 m, 200 m, 1000 või 1500 m jooksul, mis punktideks kokku arvestati.

Gaidmaleva tagajärjed:

9-aastased: 1. Laura Randmaa (Rajaleidjad) 45 punkti.

10—11-aastased: 1) Ingrid Kängsepp (R) 40 p., 2) Marja Leena Roos (R) 22 p.

12—13-aastased: 1) Pia Kori (R) 39 p., 2) Pia Metsala (Põhjala Tütred) 35 p., 3 Tiina Randma (R) 33 p.

14—15-aastased: 1) Juta Metsala (PT) 50 p., 2 Monika Kask (PT) 20 p.

Skautmaleva tagajärjed:

6—7-aastased. 1) Riki Roos 50 p.

8—9-aastased: 1) Tarmo Sulev (L) 50 p., 2) Margus Riga (L) 30 p., 3) Martin Juuse (L) ja Martin Roos (L) kumbki 18 p.

10—11-aastased: 1 Alar Petersoo (K) 45 p., 2) Margus Kask (L) 32 p., 3) Heiki Altosaar (L) 23 p.

12—13-aastased: Peter Sõrra (K) 50 p., 2) Mikk Altosaar (L) 25 p.

14—15-aastased: 1) Ronald Sarna (K) 39 p., 2) Andres Loorits (L) 34 p., 3) Urmas Kori (L) 23 p.

16—17-aastased: 1 Riki Paju (L) 40 p.

Võistlejaile oli auhinna kujundanud J. Lepp.

Parima hundu karika sai Tarmo Sulev, parima skaudi karika Peter Sõrra, parim hundu käija oli Paul Tae.

Parimale hellakesele ja gaidile jäeti karikad vähese osavõtu tõttu tänavu välja andmata. Kokku võttis võistlustest osa 15 hundut ja 8 skauti, väljastpoolt 2, hellakesi 3 ja gaide 6. Neist oli Lembitu lipkonnast 14, Kalevist 8, Vikingist 1, Rajaleidjaist 6 ja Põhjala Tütreid 3.

Võistlustel oli tubli 9-aastane Laura Randmaa, kes saavutas 45 p. ja jäi gaididest maha ainult 14—15-aastaste klassis võistelnud Juta Metsalale. Skautidest saavutas kõrgushüppes 12—13-aastaste klassi kuulunud P. Sõrra 1.50 ja kaugust 4.25, samuti 16—17-aastaste klassis olnud Riki Paju tagajärjed kõrgushüppes 1.50 ja kauguses 4.47.

Tavaliselt Jõekäärul peetud võistluste linna toomine oli katseline, nägemaks kas see võiks suurendada osavõtjate arvu. Millegipärast oli see siiski tagasihoidlikum kui kunagi enne.

Spordimärkmeid

Lääne-Saksa odaviskajad on avanud kevadise hooaja üllatusvisetega. Helmut Schreiber viskas 88.82, Wolfram Gambke 85.34 ja Klaus Tafelmeier 85.24.

☆

Ameeriklane Ricky Thompson harjutas nädal aega kõrgushüpet ja hüppas siis El Pasos 2.22, paarikümne-aastase Tyke Peacocke tulemus oli 2.26.

☆

Inglasel John Grahamil oli Rotterdamis toimunud maratonil eesmärgiks austraallase Derek Claytoni nimel oleva rekordi purustamine. Veel 30 km distantsil oli Graham 14 sekundit ees maailmarekordi ajast, siis jooks aeglustus veidi ja lõputulemus 2.09,28 jäi maha Claytoni ebaametlikust maailmarekordist 54 sekundiga. Teisele kohale jäi teine inglane Stan Curran ajaga 2.14,08.

☆

400 m tõkkejooksu mees Edwin Moses on ikka veel võitmatu. Ta võitis Villanovas, Pennsylvanias 61. korda järjesti selle distantsi ajaga 48,65. James Robinson jooksis 800 m tänavuse tippaja tulemusega 1.44,63.

RISTSÕNA Nr. 1065

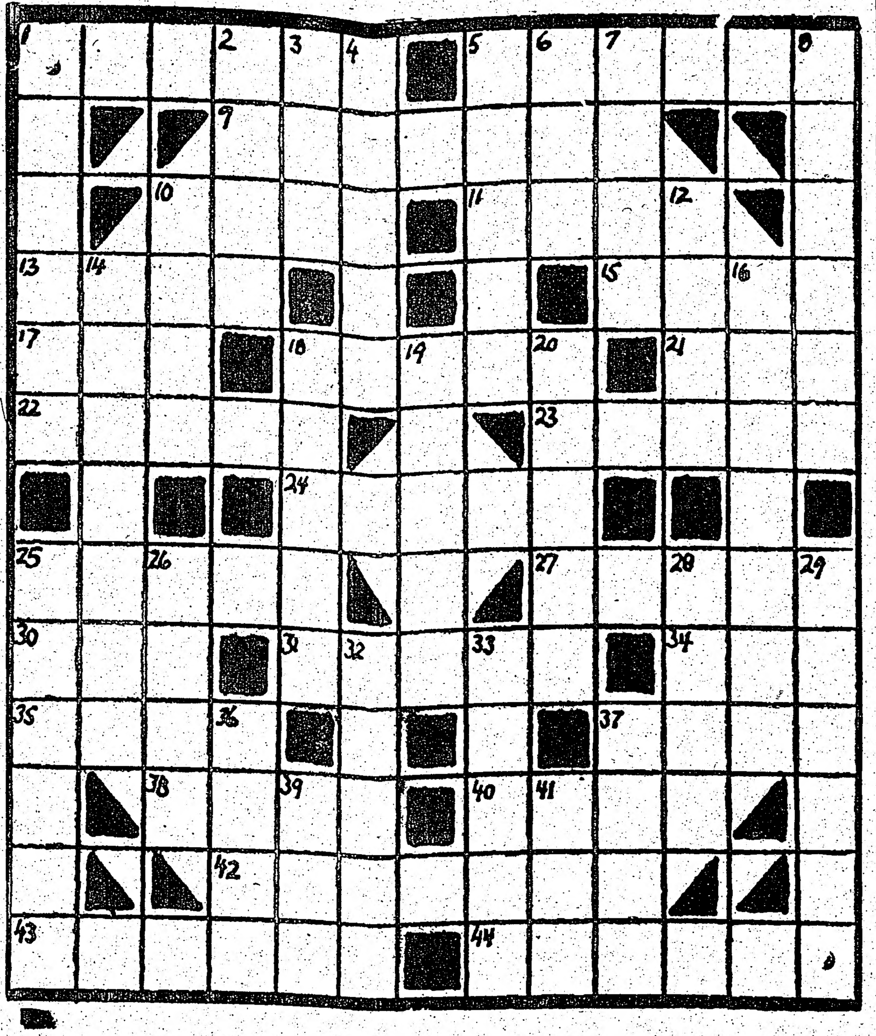

Põikread: 1. Väle, kiire, 5. Palmitud asi, 9. Hispaania kirjanik ja filosoof, 10. Rohkem, 11. Töö- ja tarberiist, 13. Kuulsa baleriini eesnimi, 15. Koondis, 17. O. Lutsu teos, 18. Jõgi Saksamaal, 21. Naisenimi, 22. Ühte, koomale, 23. Mehenimi, 24. Igivana, muistne, 25. Liikumapanev põhjus, 27. Ajaline mõiste, 30. Lüüakse maasse, 31. Saksamaa laagripäevil tegutsenud asutus, 34. Sugulane, 35. Trepi osa, 37. Koduloom, 38. Naisenimi, 40. Tööriist, 42. Aine väiksem osa, 43. Naiskuju Piiblis, 44. Loom.

Püstread: 1. Odraleib, 2. Toiduaine, 3. Võõrkeelne eelliide, 4. Võluese „Kalevalas", 5. Väike sild, 6. Naisenimi, 7. Rumal, 8. Lehtpuu, 10. Nimi Vanas Testamendis, 12. Kleepaine, 14. Noolekujuline, 16. Looduse kuningas, 18. Tasuta, maksuta, 19. Automehhanismi osa, 20. Jõgi Tartumaal, 25. Ettemaks, 26. Vana naist, 28. Toit, 29. Läks katki, 32. Nendele, 33. Punakaspruun, 36. Mehenimi, 37. Püüab kalamees, 39. Eessõna saksakeeles, 41. Merelind.

Eesti bridzhimeistrid Saksamaal

BONN (EPL) — Geislingeni Eesti Bridzhiklubi korraldusel peeti 2. ja 3. mail Geislingenis bridzhiturniir Saksamaa eestlaste meistri nimele. Osavõtjaid oli 9 paari mitmesugustest paikkondadest Saksamaal.

Vahekohtunikuna tegutses Geislingeni E. Bridzhiklubi esimees Voldemar Bitter.

Esikoha saavutas Geislingen-Stuttgardi paar Kaarel Metsaveski ja Henno Kriis 163 punktiga. Teiseks tuli Geislingeni paar Johannes Västrik ja Lembit Talur 161 punktiga. Kolmanda ja neljanda koha jagasid Endel Räni (Bonn) ja Johannes Küngas (Köln) ja Felix Helveste/Martin Lokk (Nürnberg-Fürth) 149 punktiga. Võitjaspaar sai rändauhinna karika, teised ilu- ja tarbeesemeid. (EPL/KK)

RISTSÕNA NR. 1064 LAHENDUS

Põikread: 1. Kandam, 6. Pokker, 10. Laura, 11. Kalkun, 12. Kaloss, 13. Sitikas, 14. Emak, 16. Amet, 18. Silo, 19. Uinutama, 22. Bass, 24. Kaarjas, 25. Tabamus, 27. Tael, 29. Kaalikas, 32 Kaap, 35. Ruut, 36. Sirr, 37. Pasteet, 39. Iludus, 40. Milano, 41. Ummik, 42. Setter, 43. Aktiva.

Püstread: 1. Kukkel, 2. Näljas, 3. Alus, 4. Manitoba, 5. Priimus, 7. Oras, 8. Koolma, 9. Rosita, 12. Kaun, 15. Kiirelt, 16. Atsakas, 17. Embus, 20. Iste, 21. Hanau, 23. Asta, 26. Alkeemia, 28. Asetama, 29. Kriips, 30. August, 31. Kaas, 33. Pikali, 34. Proosa, 37. Puhe, 38. Tikk.

ILMUS

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka laiemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS:

FRED LIMBERG

ISAMAA EEST

Eesti Vabariigi sõjajõudude organisatsioon ja juhtkond.

Lugeja leiab sellest raamatust 1028 nime, keda lugedes tekkib küsimus: kuhu nad on jäänud? Kuigi mõni neist on oma maise teekonna lõpetanud läänes, on enamus hävinenud koos Eesti riikliku iseseisvusega. Selles raamatus on tuhat meie sõjameest leidnud sel viisil tagasihoidlikku meenutust.

Hind $18.00 pluss saatekulu 70 centi

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

Eesti prohvet Järve Jaan

Matthias Johann Eisen

6.

Teisendi järgi löönud Jaan Virtsu ümbruses tiku maa sisse ja ütelnud, et seal lõppeda verevalamine. Seal minna kaks sõjaväge vastamisi, üks ühele, teine teisele poole.

Rahvas seletab, et see ettekuulutus 1917 täide läinud, kui sakslaste salk Virtsus maale tuli ja Vene sõjavägi põgenes, sakslased aga pea laevadele tagasi läksid. Selle sündmuse järele tuli vaherahu.

Keegi Koonga teomees, kes Kiili männiku asemel, kus sel ajal põld olnud, kündnud, ei uskunud hästi Jaani ettekuulutust sõjast. Jaan küsinud, nagu A. Leppik teab, teomehelt särki. Teomees andnud. Jaan pannud särgi enesele selga.

Teomees küsima: „Kas ikka sõda tuleb?"

Jaan vastu: „Ka sina pead seda näha saama, et kui see tõeks läheb, siis peab see maa maha jäetud saama!"

Nüüd kasvab endise põllu peal suur männik.

Ei selgu hästi, kas järgmine ettekuulutus sõja või muu kohta käib. Õp. N. Aunverdti teate järgi pannud Jaan Mihkli kihelkonda Võitra karjamaale kanamune maha. Kari läinud üle. Kolm muna ei saanud viga. Jaan ütelnud: „Kolm küla jäävad järele!" — Teisendi järgi jäänud üks muna terveks. Jaan ütelnud: „Võitra küla jääb terveks nagu kanamuna!"

Teisel puhul ütelnud Jaan: „Paaderma ja Mõtsu jäävad seisma nagu kanamuna mehe pea peal! Kirbla kirik lüüakse ümber nagu soola kann."

Veel kuulutanud Jaan: „Maa pärast alatakse sõda; kui aga sõda lõppenud, on maad igal pool palju, inimesi aga vähe! Suure sõja järele tuleb kuke samm rahu, siis algab sõda uuesti ja kõik kurjad tapetakse. Siis ei tule enam sõda, vaid rahu kestab viimse päevani."

Huvitav on tähelepanna, kuidas rahvas sõja piiri sisse kindlasti usub. Kui 6. augustil 1915 Pärnus suur pommitamine algas, põgenes linnast palju elanikke Mihkli kiriku poole. Põgenejad põgenesid niisamasuguse kiirusega nagu Jaan omal ajal. Hobusemeestel vahutasid hobused aiste vahel, jalapõgenejatel nõretasid otsmikud higist. Keegi ei julenud puhata ega silmapilgukski aega viita. Sinna kohta jõudes, kus Jaan sõja seismajäämise paiga määranud, jäänud põgenejadki seisma, puhkama, keha kinnitama. Arvasid põgenemiseks rutu puuduvat, sest et Jaani ütluse järgi ju sõda kaugemale ei ulata. Nende oletamise järgi pidi sõda tingimata Pärnu poolt tulema, sest et ju Jaan Pärnu poolt sinna põgenenud.

Imelik, et rahvas laseb Jaani Türgi, Jaapani ja maailmasõda nii selgesti ette kuulutada. Varem olnud sõdadest aga vaikides mööda minna. Jaani ajal peeti ju ka „Euroopa sõda" kui Napoleon 500.000 mehega Venemaale tuli ja kogu riigi pani liikuma. Mis oleks Jaanil ligemal seisnud kui just Prantsuse sõda ette kuulutada? Prantsuse sõja kohta ei ole ma ometi mingisuguseid jälgi leidnud. Niisamuti puuduvad ettekuulutused tähtsa Krimmi sõja kohta. Prantsuse sõda oleks Jaanile igapidi pidanud mõnus ettekuulutamise ala olema. Väga võimalik, et omal ajal rahvas arvas Jaani ettekuulutuse Prantsuse ja Krimmi sõja kohta käivat. Punapardi sõda on aga rahva meelest täiesti ununenud, Krimmi sõjast leidub veel vanemate inimeste suust mälestusi, aga Jaani ettekuulutustest nende kohta ei teata enam midagi. Sõdade kohta avaldab rahvas ülepea kasinalt mälestusi, ehk need küll sügavalt rahva ellu lõikavad.

Suurest Tallinna verevalamisestki teadnud Jaan ette rääkida. Ühe teisendi järgi kuulutanud Jaan, et Tallinnas voolab veri Toompealt alla, teise teisendi järgi jälle, et turg veres ujub.

Poliitilised ettekuulutused

Kord tulnud Jaan Hanilas Sepamaa külla, Kika tallu. Pererahvas lõiganud põllul otra; rehetoas olnud rukkirehi üleval. Lõunaks koju tulles ehmatanud pererahvas ära: Jaan istunud rehe all, tuli ees. Jaan löönud halu küljest peergu, seadnud peerud teivaste moodi püsti, süütatud põlema. Peremees käratsema: „Jaan mis sa teed; sa põletad sedaviisi mu maja ära!" Jaan vastu: „Ära karda, ei põleta! Ma vaatan, mis sõda teeb. Suur sõda tuleb. Katsun kumb võidab, kas põhjakuningas või lõunakuningas!" Lükanud selle peale peerud ümber. Niisugust katset teinud ta kolm korda. Rahvas ei mäleta hästi, kumb kuningas Jaani üteluse kohaselt võitjaks jäänud. Suurem hulk arvab, et Jaan põhjakuninga võitjaks nimetanud. Põhjakuningas tähendab rahva oletamise järgi Rootsi riiki.

H. Laipmanni teate järgi kõlgutanud Jaan kord ahju äärel jalgu; mänginud peerupilbastega, ikka kärsitumalt kord üht, kord teist peale pannes, kuni viimaks kõiki maha visates hüüdnud: „Siit saadik käib sõda!" Põhi, s.o. roots jääb peale ja see maa siin läheb ilma mõõga löögita („Päevaleht" 1917, nr. 203). Rahvas seletab, et maa tõesti ilma mõõgalöögita läinud, Rootsi pealejäämine olevat veel tuleviku küsimus.

Vene riigile kuulutanud Jaan suurt vähenemist ette.

„Vene riigi piirid pigistatakse nii kokku kui lambaraudade pärad!"

„Vene riik jääb nii väikseks, et aknast võib ta mere lõppu ära näha."

A. Leppiku 1912 üleskirjutatud teisendi järgi kuulub see ettekuulutus: „Vene riik jääb viimaks nii väikseks, et kuningas ülemise toa aknast oma riiki võib ära näha." Teise teisendi järgi „võib suure puu otsast selle riigi piirisid ära näha. Maa läheb ilma mõõga löögita ära."

„Vene riik saab hobuserauataolise kuju."

A. Leppiku teisendi järgi löönud Jaan Järveküla väljal vaiu maa sisse. Vaiadele andnud ta kaigastega pihta. Neid vaiu nimetanud ta ise mõõkadeks. Lüües ütelnud: „Ikka Rootsi mõõk jääb peale!"

Õp. N. Aunverdti teisendi järgi pildunud Jaan Naissoo Teiseperes peergusid üles ja ütelnud ise: „Katsun, kumb mõõk jääb peale!"

Viimaks ütenud: „Ei aita! Rootsi mõõk jääb ikka peale! Roots saab maa ilma mõõga hoobita kätte!"

Rabara külas lõiganud Jaan A. Leppiku teisendi järgi halu peergudeks, ladunud neid ühest hunnikust teise ja ütelnud: „Ikka Rootsi mõõk jääb peale!"

Ettekuulutused tehnika alal

Hobune vedanud kord maanteel rasket koormat. Jaan silitanud hobust ja ütelnud ise: „Oh suksuke, oh suksuke! Kannata, kannata natuke! Pea hakkab tuli ja vesi raskeid koormaid vedama!"

Rahvas naernud sel ajal Jaani rumalust. Nüüd tunnistab rahvas Jaani targaks, nähes, et tuli ja vesi raudteel rasked koormad ära veab.

Kord pannud Jaan Virtsu Kiisamäele maantee äärde teivad püsti, sidunud lõnga teivaste vahele. Külataat läinud mööda, imestanud: „Jaan, mis nüüd teed?" — Jaan vastu: „Nagu ma nüüd teen, tehakse edaspidi. Mõtte kärmusel räägitakse kaugele!"

J. Nennilt saadud teisendi järgi puurinud Jaan kodus kalakarpi ja seletanud pärast ise, et nii hakatakse kord kaugelt kõnelema.

Möödunud aastasaja keskkohal tekkisid telegraafi postid tee äärde, uue aastasaja algusel telefoni postid. Kiisamäeltki käib nüüd uue aja mõtete vahetuse abinõu läbi.

Teisendi järgi kuulutanud Jaan veel selgemini tehnika saavutusi. Kord ütelnud ta: „Aeg tuleb, et tuld ostetakse ja müüakse, pikad sambad pannakse tee äärde, raudlõngad tõmmatakse üle maa; need kõnelevad inimeste keelt. Välk ja pikne kirjutavad; tulevankril sõidetakse, ühe viskamisega on ratas teises maailma otsas!"

Teinekord ütelnud Jaan: „Aeg tuleb, et maanteel sõidab vanker ilma hobuseta!" Viimase ütlusega kuulutas ta muidugi autosid ette, mida viimasel ajal meie maale ju rohkemal mõõdul ilmunud.

(Järgneb)

Miks Reagan . . .

Ühendriikide liitlased nagu Austraalia, Kanada ja Argentiina, kes kõik on suured teraviljatootjad.

Alles hiljuti teatas Kanada valitsus, et ta on sõlminud Moskvaga lepingu, mille kohaselt müüakse Nõukogude Liidule viie aasta jooksul vähemalt 25 miljoni tonni teravilja.

See näitas, et Washingtoni poolt kehtestatud embargo ei olnud nii efektiivne kui seda alguses president Jimmy Carter oli lootnud. Eksperdid on küll arvamusel, et Ühendriikide-poolne embargo on teinud Moskvale tõsist peavalu ja nõudnud suuremate koguste välisvaluuta kulutamist (eriti Argentiina küsis oma vilja eest venelastelt kõrget hinda) siis läbi raskuste sai Moskva, vähemalt esialgu, oma leiva- ja söödavilja vajandusi täita lisaostudega teistelt maadelt.

Need eespoolmainitud kolm motiivi ongi peamisteks põhjusteks, miks president Reagan otsustas eelmise presidendi poolt kehtestatud kitsendused teravilja väljaveo osas Nõukogude Liitu kaotada. Pealegi üteldi valitsusringkondadest, et kui vaja, siis võime jälle uuesti keelu peale panna. Kas see samm oli õige ja otstarbekohane, eks seda näita tulevik.

Dramaatiline demonstratsioon

Sageli mainitakse, et vaimsete ja füüsiliste häirete all kannatavad inimesed ei ole võimelised osa võtma tänapäeva komplitseeritud ühiskonna elust.

Sümboolse zhestina Rahvusvahelisel Aastal oleme astunud ühe erakorralise sammu — oleme valmistanud televisiooni-kuulutuse, et seada tõde jalule.

Mõtelge ainult. 68-st meie produktsiooniga seotud inimestest kannatavad 42 vaimsete ja füüsiliste defektide all, nende hulgas direktor, kaameramees, lavakujundaja, puusepad, elektrik, jumendaja, heliinsener, teadustaja, paljud muusikud ja mees, kes kirjutas muusika. Ta oli kurt ja sel puhul on põhjus meenutada Beethovenit.

Kui te olete näinud seda kuulutust, siis teate, mis juhtub sel juhul kui me töötame koos. Kui te pole seda veel näinud, siis olgu mainitud, et see kujutab endast ühe lihtsa punkti dramaatilist demonstratsiooni: defektide alt kannatavatesse inimestesse tuleb suhtuda sellest vaatevinklist, mida nad suudavad teha ja mitte sellest seisukohast, mis nad teha ei suuda. Meie hüüdlause, mille koostas üks invaliidsuse all kannatav mees on: „label us able" (märgistage meid võimelistena).

Ontario
Margaret Birch
Provincial Secretary for
Social Development

William Davis
Premier

International Year
of Disabled
Persons
1981

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1602, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8/ 3-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne
pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

UUDISEID KODUMAALT

Oktoobrikuu lõpus kattusid Eesti veekogud õhukese jääga, mis aga jälle sulas. Esimene jää oli ebaühtlane. Kuid paremad pole jääolud olnud kahel möödunud aasta viimasel kuul, kus sagedased sulailmad muudavad hapraks vähese külmaga tekkinud jää. Paljud aga ruttavad noorele jääle kalastama, uisutama ja kelgutama. Ülearu varajane jääleminek põhjustas 27 õnnetust, kusjuures 23 inimest suudeti päästa. Üks purjus mees, kes pimedas nõrgale jääle läks, uppus. Sama saatus tabas ka kolme kalameest.

Tamula järve jääl uppumisohtu sattunud noormees päästeti, kuid nii hästi ei läinud Narvas ühe jääl kalastajaga. Kuigi appihüüu peale tulid kohale mitmed mehed, ei mõistnud need ähmiga midagi peale hakata enne kui 35-aastane mees oli juba jää alla vajunud.

23. detsembril läks Uusküla alt ohtlikule järvejääle õngitseja, kel imekombel õnnestus mööda habrast ja õhukest jääd kaudu jõuda ligi kahe kilomeetrini kaldast. Siis aga kukkus jääprakku ja püüded omal jõul jääle pääseda ei õnnestunud. Mees hakkas appi karjuma. Üks külaelanikest kuulis ja tõttas kohale, kuid ei suutnud jääaugus olijat välja tõmmata. Seni kuni kaldalt uusi abilisi juurde tuli, oli poolteist tundi möödunud. Jääserva külge klameerdunud kalamees tiriti küll jääle, et teel kaldale suri.

☆

Kes on praegu N. Liidu kangelased? Kui vaadata ajalehti siis on selleks lüpsjad ja seatalitajad, need inimesed kes muretsevad selle eest et või ja piim ning liha jõuaks tarbijani. Seda kangelaslikkust on varemaltki hinnatud, aga möödunud aasta lõpul sai üks lüpsja Rakvere rajoonis Lenini ordeni, teine Võru rajoonis Oktoobrirevolutsiooni ordeni, kakeksale anti tööpunalipu orden, 14 said ordeni „Austuse märk", 18 töökuulsuse II järgu ordeni, 21. medali „Töövapruse eest" ja 26 medali „Eeskujuliku töö eest". Lehmalüpsjate ja seatalitajate kõrval on au saajate hulgas ka kolhoosnikke, brigadire, zootehnikuid ja vasikatalitajaid. Sellekohasele asutamise seadlusele on alla kirjutanud N. Liidu ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. Brezhnev ise.

☆

1979. a. viimases ja 1980. a. esimeses kvartalis oli Kohila alevis suursündmuseks uute, kõigi mugavustega korterite valmimine, kus eluruumi said 35 perekonda. Nende hulgas ka Kohila keskkooli õpetaja H. Mälgi, kes kolis oma perega neljatoalisse korterisse 1979. a. novembris. Korteris oli sees elekter ja kraanidest voolas külma vett. Oodata tuli vaid lubatud sooja vett. Et enamik olid elanud kortereis, kus sellist luksust polnud, oodati esialgul rahulikult. Nüüdseks on oodatud kaugelt üle aasta ja elanikud tahaksid ka vanni kasutada, mis igas korteris on iluasjana olemas. Sooja vett oleks hädasti vaja enese ja tööriiete pesemiseks. Õpetaja on pöördunud kohaliku täitevkomitee esimehe Estra Mokejava poole, on tülitanud teisi ametimehi, aga keegi ei mõistnud vastata, miks soe vesi kraanist ei voola. Olevat ametkondade vaheline probleem, ainult keegi ei taha inimeste sellise murega tegeleda.

☆

1963. a. sündinud Garri P. õppis paar aastat Tallinna 32. keskkooli 6. klassis, ent ometi jäi noorukil see klass lõpetamata. Siis proovis ta õnne Tallinna 44. keskkoolis ning eduga: 1978. a. kevadel viidi Garri üle 7. klassi. Samal ajal kolis pere Mustamäelt kesklinna ja Garri uueks kooliks sai 47. keskkool. Seal käis Garri vaid poolteist päeva, siis oli talle igasugusest õppimisest küllalt. Poiss oli valetanud, et pidanud lubadustest kinni ja olnud „lausa jultunult" laisk ning hoolimatu. Asjasse sekkus alaealiste asjade komisjon, kus poiss koolikohustuse mittetäitmise tõttu arvele võeti.

1979. a. aprillis suunati nooruk tingimusi Sindi erikutsekooli nr. 35, tema ema aga karistati 30-rublase rahatrahviga lapse väära kasvatamise eest. Need asjaolud veel meest ei muutnud, pikapeale samm-sammult edasi minnes sai mees vargana ikka suuremaid kogemusi. Kui alul poisi süda oli veel värisenud, oli käsi kindlaks jäänud, kuni ta pärast pikemaid „edusamme" vahele jäi ja esialgul vabaduse kaheks aastaks kaotas, kuna saadeti kasvatusliku töö kolooniasse.

☆

Pärnus valmis uus linnaosa, 9. mai mikrorajoon, kuhu juba inimesed majadesse on paigutatud. Elamute juures on ka suurem äri, mille nimeks on „Shiauliai". Vist pole linnas eestlasi, kes oma kodulinnas leidnuks ärile nimetuse kohalikus keeles. Aga pole imestada, maja juures oli kõvasti tööl olnud noor kommunist Vitali Vaitovski, temale kuulub võim ja äridele nimepanemise õigus.

☆

Tallinna Vabariikliku Haigla remont on kestnud juba neli aastat. Remontijate käes on kogu maja ja nii ongi lasteosakond suletud, teised osakonnad mõne teise haigla juurde kaasüüriliseks pandud. Viimasel juhul olevat hädas mõlemad, sest ruumikitsikus annab end igal sammul tunda. Millal suudetakse remont lõpule viia, seda ei oska praegu optimistlikumgi remontija ega inimene vastata. Tööde lõpetamine oli olnud ettenähtud 1980. aastaks, kuid seoses olümpiaregati ettevalmistamisega, oli tulnud tähtaegu edasi lükata; kuna mingit uut tähtaega ei antud, siis järelikult määramatuks ajaks.

☆

17. märtsist alates suleti Tartu turuhoone, kuna selle katuslae ja seinte varisemisoht on nii suur, et ehitusinspektsioon pidi tegema vastava sulgemist ettenägeva määruse. Kuna ehituse juures on mõndagi ajast ja arust iganenud ja varisenud, siis ei suudeta hoonet päästa väiksema remondiga, vaid kasulikum oleks aga rekonstrueerida täiesti uus hoone. Selleks olevatki ettevalmistusi tehtud. Inimesed aga leiavad, et esialgul puuduvad turuplatsil kauplemiseks normaalsed tingimused.

Toimetusele saadetud kirjandus

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 160 — 1980. Sisus: „Ema . . . ema . . . eemaa . . ." H.E. „Aleksander Järv 70-aastane", R.K. „Baltimore Eesti Seltsi uus juhatus", „Ingliskeelne eesti rahva ajalooraamat", R.K. „Baltimore Eesti Naiskoori aastakoosolek", „Taas ridu eesti kirjast", „Estonian Festival 1981 Hopkins Plazal", lehekülg noortele, L.E. „Commission on Ethinic Affaris külastas Baltimore Eesti Kooli", kuulutusi ja teateid.

USURÄNDUR nr. 3 — 1981. Eesti Baptistide Maailmaliidu ajakirjas on avaldatud: Don Clowers „Emad", O.T. „Jeesuse mõtteid Pühast Vaimust", D.H. Mattson „Kahekordne mõõt Jumala vaimust", A. Roos „Olla esimene", I. Kaevats „Issanda tagasitulek", R. Vaikla „Issand, sina tead . . .", P.K. „Kaljo Raid 60-aastane", Harry Eller 60-aastane", Linda Kauks „Minu suvi noortemisjonis", palju vaimulikku luulet, järelhüüdeid, teateid koguduste elust.

MITTEILUNGEN AUS BALTISCHE LEBEN nr. ½ — 1981. „Bemerkungen zur Selbständigkeit der Baltischen Republiken", „Alltag in den baltischen Ländern", „Mart Niklus", „Wer ist sowjetischen Staatsbürger?", „30 Jahre litauisches Gymnasium", „Wer sind die Latgalen?", „Wir gedenken verstorbener Freunde", „Aus der besetzen Heimat", kultuuriuudiseid eesti, läti, leedu ja baltisaksa ühiskondadest, lõikeid saksa ajalehtedest, bibliograafilisi märkmeid ja poliitilisi nalju.

VALGUS nr. 6 — 1981. Evangeelses kuukirjas kirjutavad I. Kaevats „Kuidas saada Püha Vaimuga ristitud?", H. Söderholm „Saage täis vaimu", E. Juuram „Laske endid päästa", H. M-a „Kelle juurde me läheme?", M. Vähi „Kohtumine Jumalaga", Hilda Diekwarti luuletus „Jumala juhtiv käsi", E. Kiil „Nelipühi ärkamine Eestis".

VABA EESTLANE

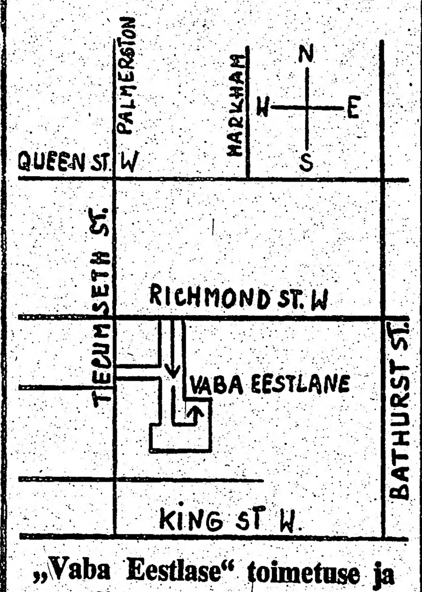

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $4.—
esiküljel $5.—
tagaküljel $4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 11. juunil 1981 — Thursday, June 11, 1981

KIREV MAAILM

FRANKFURT — Suurim pahede linnaosa olevat Euroopas Frankfurti peajaama piirkond, kus umbes 3,5-ruutkilomeetrilisel alal on 261 kõrtsi, 104 ööklubi, 56 joogi-halli, 26 bordelli umbes 800 lõbunaisega ja igasuguseid muid ettevõtteid. Siin elunevad peamiselt välismaalased, kes on omavahelises sõjas. Rohkesti on sisse tulnud neegreid Aafrikast, kes nüüd peavad omavahel, kuid ka valgetega sõda. Enamusel mustadest on Prantsuse passid ja nad võivad vastavalt Euroopa Ühisturu kokkuleppele Saksamaale asuda takistusteta. Rõhuv osa nendest elab heaolutoetusel, kusjuures lisateenistust hangitakse lõbunaiste pidamisega. Siin lokkab ka uimastusmürkide äri. New Yorgi Times Square lõunalääne osa on „pühapäevakool" Frankfurti raudtee-linnaosa kõrval.

OSLO — Südameatakile järgnevaid surmajuhtumeid suudeti vähendada vastava raviga pooleni, kinnitatakse laiemas norra arstiteaduslikus uurimuses. Ravimit timolooli on aastate eest kasutatud ka teistes Põhjala maades, muuhulgas angina pectoris, vererõhuhaiguste ja ebaühtlase südametegevuse puhul. Norras oli uurimuse all 1800 patsienti, kel kõigil oli seljataga üks või rohkem südameatakk. Haiged jagati kahte rühma, ühele anti timolooli ja teine jäeti ravimata. 33 kuud kestnud uurimuse järele tõdeti, et grupis, kus oli kasutatud timolooli, oli surnud 10%, teisest aga 20%. Soome ülikooli dotsent dr. Mati H. Frick peab norralaste uurimust usaldatavaks ja tahab seda võtta kasutamisele ka Soomes.

HELSINGI — Soome julgeolekupolitsei Valpo arhiiv kavatsetakse hoida vähemalt veel paarkümmend aastat salajasena. Valitsusel on käsil sellekohase otsuse tegemine, mille järele Valpo paberid ja kaustad viiakse Suopo keldrist riigiarhiivi, siseministeeriumi alt haridusministeeriumi valdusse. Nende materjalide pidamist salajastena pikendatakse veel 35-ks aastaks, mille järel need avalikult ligipääsetavaiks tehakse. Valpo tegutses Soomes 1937—1948 aastail, mil see likvideeriti ja selle asemele organiseeriti kaitsepolitsei. Selle sammuga saadi politseiorganisatsioon puhastada „punase Valpo" aegseist kommunistidest.

OULU — Peagu 200 aastat vana Haapavede kirik hävines täiesti 17. mai varahommikul. Paari tunni pärast oli kirikust järel vaid tuhahunnik ja söestunud seinaribasid. Politsei arvab, et tuli oli tahtlikult süüdatud kuna tuletõrje saabumisel leegid tõusid kolmest erikohast, ka oli aken puruks löödud ja uks praokil. Soomes on viimastel aastatel peagu igal aastal süttinud paar vanemat puukirikut.

EVERETT — Mees, keda süüdistatakse ühe tüdruku vanaema kirvega mõrvamises, lõpetas kohtuprotsessi, kui ta abiellus peatunnistajaga. Kuna naisi ei saa sundina nende meeste vastu USA-s tunnistama, oligi kohtuprotsess ametlikult läbi. Süüdistatav ja peatunnistaja elasid juba siis koos, kui vanaema leiti surnuks löödult.

RIO DE JANEIRO — Brasiilia kavatseb märgatavalt suurendada oma kummitoodangut, laiendades Amazonase piirkonna 150.000 hektarile ulatuvaid kummipuude istandusi 400.000 hektarile. Sellega kasvab toodang praegusest 30.000 tonnist 50.000 tonnile aastas. Brasiilia oli enne maailma suurimaid kummitootjaid, aga sellel sajandil on mitmed Aasia riigid tema tahaplaanile surunud. Praegu toodetakse Aasias 86,5% maailma kummivajadusest, millest üle kahe kolmandiku kasutatakse autokummide valmistamiseks. Brasiilia kasutab ise aastas 84.000 tonni kummi, millest ta oli viimastel aastatel sunnitud 54.000 tonni importeerima.

Toronto Eesti Pensionäride Klubi Tervisvõimlejate Ringi ja laulukoori ühisel kohvi-õhtupoolikul esitas grupp võimlejaid Ludvig Luide juhatusel rütmilist võimlemist. Foto: J. Säägi

Abi Kesk-Ameerikale päevakorral

Mehhiko president külaskäigul Washingtonis

WASHINGTON — Washingtonis külaskäigul viibiv Mehhiko president Jose Lopez Portillo käsitas nõupidamistel president Reaganiga eriti põhjalikult Kariibi mere ja Kesk-Ameerika riikide majandusliku abistamise võimalusi. Esialgsete andmete kohaselt ei jõutud abistamisplaanide tegemisel reaalsete kokkulepeteni vaid piirduti põhimõtteliste seisukohtade avaldamisega.

Ühiste plaanide tegemisel tekib kahtlemata poliitilisi raskusi, kuna Mehhiko ja Ühendriikide seisukohad Kariibi mere ja Kesk-Ameerika riikide majanduslikuks toetamiseks ei ole samad.

Ühendriigid on kindlasti vastu igasuguse toetuse andmisele kommunistlikule Kuubale ja Kuuba sõiduvees ujuvale Nikaraaguale samal ajal kui Mehhikol on nende mõlemate riikidega head vahekorrad ja ta pooldab nendele toetuse andmist.

Majandusliku abistamisplaani rakendamiseks kavatsetakse lähemat koostööd arendada ka Kanadaga, kuid Kanada välisministeeriumist mainitakse, et Mehhiko ega Ühendriigid ei ole Kanadaga selles küsimuses veel kontakti astunud.

Kanada on siiski valmis suurema majandusliku abi andmiseks selle piirkonna riikidele.

Virge Hint „Hõbehundi" kandjaks

STOKHOLM (EPL) — Maailma skautluse kõrgeima teenetemärgi „Hõbehundi" annetas Svenska Scoutrådet kauaaegsele Eesti Skautliku Noortemaleva juhile ja eesti gaidide liidu peagaidile gaider Virge Hindile. Teenetemärgi „premjäär" oli Metsakodus maleva nõupäevadel, kus Virge Hint seda haruldast märki noortele demonstreeris.

Iisrael tegi mitu kuud rünnakuks ettevalmistusi

JERUUSALEMM — Iisraelist saabunud andmetel treenisid iisraeli lendurid mitu kuud enne kui nad asusid vaenulennule, mille eesmärgiks oli hävitada Iraagi aatomireaktor. Iisraeli õhujõudude ülem kindral David Ivri mainib, et rünnak teostati Ühendriikidest saadud F-15 ja F-16 tüüpi lennukitel ning see operatsioon ei oleks kunagi õnnestunud kui Saudi Araabia kasutuses oleks olnud suuremal arvul radariga varustatud luurelennukeid, mida ta taotleb Ühendriikidest.

Uus raadiosaade Sydneys

Sydney Eesti Misjon alustab esimest regulaarset eestikeelset saadet Austraalias Macquarie Ülikooli ja Sydney Tehnika Ülikooli poolt ühiselt töötavas FM-raadiojaamas. Uue eestikeelse saate nimeks on „Kontrapunkt" ning saade toimub igal kolmapäeval alates 3. juunist.

Lätlaste suurejooneline 7. laulupidu Torontos

Tänavu, 1.—5. juulini toimub Torontos lätlaste 7. laulupidu. Pidustused kestavad peagu nädala ja hõlmavad läti kultuuri igast aspektist. Need algavad teatrietendusega 30. juunil. 1. juulil on ökomeeniline jumalateenistus St. Paul Anglican kirikus ja kell 1 p.l. avatseremoonia Royal York Hotelli kontserdisaalis. Samal õhtul on kammermuusika kontsert, kus esinevad läti muusikud.

2. juulil on koolide kontsert Royal York Hotelli kontserdisaalis, kell 6 p.l. noorte talentide kontsert samas saalis ja hiljem Royal York Hotellis ball.

3. juulil on pealelõunat The Chicago Quinteti muusika ja komöödia samas kontserdisaalis. Õhtul Läti Tantsukoreograafide esinemine MacMillan teatris. Hiljem vaimuliku muusika kontsert Yorkminister Park Baptisti kirikus, õhtul jälle tants Royal York hotellis. Ja veelgi hiljem kirjanduslik sümpoosion Royal York kontsertsaalis.

4. juulil on hommikul rahvatantsu võistlus Royal York Canadian ruumis, edasi nukuteater, läti teater ja teistkordselt nukuteater. Pealelõunal kell 2 on kogunemine Nathan Phillips Square'il hüüdlause all „Pühendus Vabale Lätile" ja Toronto raekoja juurest algab paraad Maple Leaf Gardens'i, kus kell 4 p.l. on laulupeo kontsert.

5. juulil on kavas kirjanduslik sümpoosion, teatrietendus, suur rahvatantsijate esinemine Maple Leaf Gardens'is, kus on 900 tantsijat ja pidustused lõpevad kell 8.30 sümfoonia kontserdiga Massey Hallis, kus esitatakse läti helitöid.

Samal ajal on läti kunstinäitused, läti käsitööde ja rakenduskunsti näitused ja müük, samuti läti müntide ja postmarkide näitused.

Kissinger teeb Euroopas poliitikat

OSLO — USA endine välisminister Henry Kissinger oli jälle Euroopas poliitilise iseloomuga matkal, viibides seekord Põhjamaades. Norras ütles ta pressikonverentsil, et Põhjamaadel oleks ebaloogiline loobuda tuumarelvade kasutamisest oma territoorumilt, pealegi kui neid ähvardatakse selliste relvadega. Kokkuleppe kohase tuumarelvadeta tsooni kujundamine oleks komplitseeritud ja see ei tähendaks, et Põhjamaadel ei tuleks hankida omale tuumarelvi. Tuumarelvadeta tsooniks kuulutades jätaksid küsimuses olevad riigid oma kaitsemise teistest piirkondadest tulistatavaile relvadele. Seda arvestades tuleks Põhjariikidel tuumarelvade ähvarduse vastu kasutada omal pinnal olevaid relvi, kui need ka ei oleks nende omad.

Suletud ringis on Kissinger öelnud, et tema toetab NATO-riikide otsust Euro-rakettide suhtes ja on veendunud nõupidamise vajalikkuses N. Liiduga. Ta usub, et kaks suurriiki asuvad Euroopa tuumarelvade piiramise konverentsilaua äärde juba käesoleval aastal.

Poola olukorrast rääkides ütles Kissinger, et kui N. Liit jätaks oma väed Poolasse viimata ja lepiks riigis oleva uue, peaaegu „sotsiaaldemokraatliku" arenguga, tähendaks see ajaloolist pöördepunkti N. Liidu ja kommunistlikus poliitikas.

Kõneldes oma arvamisest Reagani valitsuse välispoliitikasse ütles Kissinger, et presidendi ja tema vahel on „mõningaid eriseisukohti". „Reagan ei imetle Kissingeri sama palju kui Kissinger Reagani," naljatas ta. Üheks erinevaks jooneks oleks, et tema, Kissinger, ei tembeldaks nõukogude presidenti valetajaks nagu Reagan, vaid kasutaks muid mogaalseid määritlusi. „Ühendriikide presidendid pole alati pidanud oma valimislubadusi, nagu Reagan seda näib tegevat," ütles Kissinger, kuid kuulajaile jäi ebaselgeks, kas ta mõtles seda kiitusena või laitusena.

Kissinger viibis kõnelusreisil ka Helgingis.

- Mis on teie maja väärtus?
- Helistage meile! Meie anname teile tänase turuhinna.
- Meie müüme MLS kaudu või eksklusiivselt.

HEINO PÄRNSALU
Real Estate Broker
469-5118

LINDEN
REAL ESTATE LTD., Realtor
1014 Queen St. E. (sissekäik 8 Boston Ave.) Toronto, Ont. M2M 2T9
— 21 a. kogemusi kinnisvarade vahendamisel —

2 laureaati, 3 tunnustuskirja ja . . .

(Algus lk. 1)

luuletaja Kalju Lepikule ta möödunud aastal ilmunud „Kogutud luuletused" eest. Selles kogus on nelja aastakümne looming laia temaatikaga, kus stiilis on toimunud läbimurre eesti rahvalaulu algallikate juurde. Rahaline auhind $250.

Teine auhind noorsookirjanduse alal määrati Heino Jõele ta möödunud aastal ilmunud etnograafilise noorteraamatu „Lugu käbist, lugu kännust" eest, kusjuures arvestati ka ta varem ilmunud skautliku tegevusega seotud raamatuid. Rahaline auhind $250.

Draamakirjanduse alal anti tunnustuskiri koos $200-ga Elma Maripuule tema näidendi „Sündmused sureval planeedil" ja selle lavastuses peaosa mängimise eest, kui näide väljaspool kodumaad sündinud eesti noore huvist eesti kultuuriala viljelemise vastu.

Kaks tunnustuskirja anti eesti koolidele, üks T.E.S. Täienduskoolile, teine T.E. Keskkoolile, arvestades eesti koolide osa eesti noorte kasvatamisel eesti ühiskonna liikmeiks neile eesti keelt ja kultuuri õpetades.

Tunnustuskirjad võttis vastu T.E.S. Täienduskooli juhataja H. Ründva ja T.E. Keskooli juhataja E. Marten koos koolikomitee esimehe H. Lupiga. Kõigi laureaatide ja tunnustuskirjade motivatsioonid luges Rita Sui.

Järgnes stipendiumite andmine 28-le eesti noorele. S. Kerson ütles lühikeses sissejuhatuses, et Maie Suuralliku mälestuseks loodud fondist antakse tänavu esmakordselt stipendiume igal kunstialal õppivale noorele. Samal õhtul loodi nelja eestlaste poolt Ilma Anyase nimeline mälestusfond, mis on avatud ja kust hakatakse toetust andma just kujutavkunsti alal õppijaile. H. Betlemi fondist hakatakse toetust anda laulu õppijaile.

Kõigepealt anti stipendiume muusikavõistlusel kohtadele tulnuile:

Karin Jürman, Tamara Tambre, Laura Randma, Derek Ewen, Lembi Veskimets ja Ingi-Mai Loorand said igaüks Eesti Abistamiskomitee $50 suuruse stipendiumi; Linda ja Lisa Norheim said Vana Andrese koguduse stipendiumi $100; Marja Leena Roos H. Urmi ja EAK ühisstipendiumi $100; Pia Metsala Peetri koguduse stipendiumi $100: Senta Medri EAK stipendiumi $70: Marika Krabi-Wilbiks T.E. Baptisti koguduse stipendiumi $100; Omar Daniel Iivi Ratas-Campbelli stipendiumi $150, Harri Mürk deklamatsiooni alal Maie Suuralliku Mälestusfondist $100, Mare Tiido luuleloomingu alal Helene Johani noorusfondist $100.

Õppe- ja tunnustusstipendiumid said Kristina Walter näitekunsti alal M. Suuralliku Mälestusfondist $50, Rita Sui luule esitamise ja näitekunsti alal samast fondist $100, Martin Kiik Peetri koguduse stipendiumi $100, Margit Viia koorijuhtimise täiendamiseks Peetri koguduse stipendiumi $250, Aarne Tammisaar Raywal Ltd. stipendiumi $150, Martin Kabal fotograafia alal J. Ratase ja M. Suuralliku fondist $100, Jaak Järve audio-visuaalse tehnika alal M. Suuralliku fondist $100, Debbie Kehkla kunsti alal samast fondist $100, Estonia Segakoor EKN stipendiumi $200, Peeter Tammearu kompositsiooni alal H. Later & Co. stipendiumi $100, Tiina Kiik Raywal Ltd. stipendiumi akordioni alal $100, Tiiu Haamer klaveri alal Raywal Ltd. stipendiumi $250 ja Rosemarie Lindau laulu alal Peetri koguduse stipendiumi $250.

Kokku jagti õhtul välja auhindadeks ja stipendiumiteks 3720 dollarit, mille eesmärk on eesti noorte ergutamine edasi õppima, aga ka senise töö tunnustamine.

Hiidlaste jaanituli läheneb

Ka tänavu peavad Toronto hiidlased oma traditsioonilist jaanitule kokkutulekut Osvald Piili perekonna suvituskrundil Orillia läheduses Simcoe järve ääres. Möödunud aasta eeskujul kogunevad Toronto ja ümbruskonna hiidlased juba laupäeva lõuna ajal, seekord 27. juunil, perekond Piili suvituskrundile, kus veedetakse suvepäev mitmesuguste sportlike mängudega ning videviku saabudes istutakse jaanitule ümber ühislaulude ja naljade veeretamiseks.

Möödunud aasta eeskujul pakub Hiidlaste Seltsi naisring ka tänavu suppi ja kohvi jaanitulelistele, kel endal „levasäkk" on tühjaks saanud või koju jäänud.

Healoomuliste hiidlastena ütlevad jaanitule korraldajad kõigile tere tulemast, ega lükka mitte tagasi ka saarlasi ja suurlasi.

Teejuhis Barrie kaudu sõitjaile: Need, kes sõidavad linnast, kasutada Hmy 400 või 11 kuni Barrieni ja sealt edasi 11-ga põhja poole, kuni Orillia Concession Rd. nr-2-ni. Sedamööda sõita läände (paremale) umbes 3 miili, siis pöörab tee järve ääres põhja poole (vasakule). Sealt alates jälgida hiidlaste jaanitule teeviite.

Kes aga tulevad ida poolt Simcoe järve, kasutada Hwy nr. 12B ja sõita sellega kuni Orilliasse, kus see ristub Hwy nr. 11B-ga. Sedamööda sõita lõunasse (vasakule), kuni jõuate Hwy nr. 11 peale. Sealt paarsada meetrit lõuna pool pöörata Orillia Concession Roadil nr. 2 jälle läände (vasakule) ja sõita umbes 3 miili, kuni tee pöörab põhja poole (vasakule), kustpeale jälgida hiidlaste jaanitule teeviitasid.

Plahvatus Uurali taga

STOKHOLM (EPL) — Uppsala üligooli seismoloogiline osakond registreeris 27. mai varahommikul maa-aluse plahvatuse, mis leidis aset N. Liidus. Selle tugevus oli 5,6 Richteri skaalal ja asukoht umbes 400 km idapool Uurali mägestikku. Pole mingit kahtlust, et tegemist oli mingisuguse maa-aluse tuumakatsetusega.

Nalja

Hull istub haigla õuel veepange ääres. Tuleb arst ja küsib:

„Noh, härra Hubert, mis teie seal siis nüüd teete?"

„Ma püüan vaalaskalu."

Arst muigab ja küsib edasi:

„Kas olete juba ka mõne kätte saanud?"

„Teie olete küll lolliks läinud, härra doktor! Keegi saab siis nüüd pangest vaalaskala!"

☆

Pärast mesinädalaid. Noorik küsib:

„Kallim, mida ma sulle täna õhtusöögiks teen?"

„Ükskõik mida, musikene, ainult mitte guljashshi, see on nimelt minu lemmiktoit."

SUUR SUVINE VÄLJAMÜÜK

20% HINNAALANDUST IITTALA klaaskaupadelt ja SOOME HÕBEDALT,

20—50% SOOME kuulsatelt RIIDEMATERJALIDELT ja mõningatelt muudelt kaupadelt

SUOMI-AITTA

Esmajärgulised import-artiklid Soomest • 2031 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 2A2

Tel. 483-6650

Avatud: esmasp., teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30, laup. 9.30—5.30